İŞKUR

2019

ANTALYA

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

2019 YILI

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMALARI

ANTALYA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

ANTALYA İLİ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

SUNUŞ

Günümüzde istihdam, dünya ve ülkemiz açısından çok önemli bir husus haline gelmiştir. İstihdam arttırıcı politikalara ağırlık vermek son derece önem arz etmektedir. Bu bakımdan ülkemizde de istihdamın hem nitelik hem de nicelik olarak artırılabilmesi için ciddi adımlar atılmış ve atılmaya da devam etmektedir. Bu kapsamda, etkili istihdam politikaları oluşturabilmek amacıyla, işgücü piyasasının talep ve beklentilerini detaylı bir şekilde ele alan araştırmalara ihtiyaç duyulmakta ve İŞKUR aracılığı ile her sene 650 km. sahil şeridine uzanmış bulunan ve işgücü piyasamızda lokomotif sektörleri oluşturan işletmelerimiz ile yüz yüze görüşmeler yaparak, il düzeyinde işgücü ihtiyaçlarını belirlemekteyiz.

Ülkemizde gerek başarıyla uygulanan aktif ve pasif istihdam politikalarının genişletilmesi, gerekse işgücü piyasası araştırmaları ile işverenlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, işgücü piyasasındaki değişikliklerin periyodik olarak takip edilmesi, güncel tutulması ve güvenilir verilerin bilimsel yöntemlerle elde edilmesi süreçleri, etkin olarak alınacak diğer sosyal ve ekonomik tedbirlerle işgücü piyasasında verimliliği artırma ve istihdam hedeflerine ulaşmamızda başarı sağlayacaktır, 2007 yılından beri gerçekleştirilen İPA-işgücü piyasası araştırmaları, sorunların doğru tespit edilmesi ve bu sayede politikaların doğru belirlenmesi ile işte kalma süresi ile çalışma hayatındaki mutluluğu ve verimliliği artıracaktır.

Bu kapsamda, daha mutlu Antalya ve daha mutlu yarınlar için araştırma raporunun oluşturulmasında gösterdikleri özverili çalışma nedeniyle İŞKUR personeli ve ilimiz işgücü piyasasının kıymetli işverenleri başta olmak üzere tüm emeği geçenlere teşekkür eder, çalışmanın yerelde ilimize ve ülkemiz işgücü piyasasına katkı sağlamasını temenni ederim.

Münir KARALOĞLU

Antalya Valisi

ÖNSÖZ

İstihdam politikalarının belirlenebilmesi için her geçen gün gelişen ve değişen iş piyasası ihtiyaçlarının en doğru şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizin eğitim, ekonomi gibi temel politikalarına yön veren konu istihdamdır. Bu noktada 'işsizlik' konusu büyük önem arz etmektedir. Ülkemizde bu ihtiyaçların belirlenebilmesi için aktif-pasif her türlü istihdam politikasını kullanarak işsizlikle mücadele eden kurum olan İŞKUR, her yıl düzenli olarak belirli bir zaman diliminde İşgücü Piyasası Araştırmalarını yapmaktadır. İl düzeyinde işgücü arz ve talep verilerini içeren bu çalışmanın raporu bu konuda genel bir kaynak olmuştur.

Antalya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü araştırmanın planlı ve doğru uygulanabilmesi için gerekli önlemleri alarak bu araştırmayla, işverenlerimizin günümüzde ve gelecek dönemlerde hangi mesleklerde ne kadar elemana ihtiyaç duyduklarını, ihtiyaç duyduğu elemanda aradığı nitelikleri, bulmakta güçlük çektikleri mesleklerin hangi mesleklerden oluştuğunu belirlemek amacıyla işverenlerle veya temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapmaktadır.

2019 yılı Antalya İşgücü Piyasası Araştırması Raporu il düzeyinde istihdam ve mesleki eğitime yönelik politika yapıcılarına ve karar alıcılara rehberlik edecek ve büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. Çalışmanın ülkemize, ilimize, insanımıza ve işyerlerine faydalı olmasını temenni eder, analiz çalışmasında katkı sağlayan ve desteklerini esirgemeyen bütün kurumlarımıza, işverenlere ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Veli TEKKANAT

Antalya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ i
TABLOLAR LİSTESİ iii
ŞEKİLLER LİSTESİ iv
KISALTMALAR v
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 3
BİRİNCİ BÖLÜM 4
İŞGÜCÜ PİYASASI ARZ VERİLERİ 4
İŞKUR GÖSTERGELERİ 4
Açık İşler 4
İşe Yerleştirmeler 5
Kayıtlı İşsiz 7
Aktif İşgücü Programları 8
İşsizlik Ödeneği 12
İKİNCİ BÖLÜM 13
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 13
İŞLETMELER VE MEVCUT İSTİHDAM 14
İşyeri verileri 15
Mevcut İstihdam 25
AÇIK İŞLER 29
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 37
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 42
SONUÇ 48
EK-1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 54

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: En Fazla Açık İş Olan Meslekler (2018) 5
Tablo 2: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2018) 6
Tablo 3: Mesleki Eğitim Kursları ve Katılımcı Sayıları (2011-2018) 8
Tablo 4: Mesleki Eğitim Kurslarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı 9
Tablo 5: İşbaşı Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2011-2018) 10
Tablo 6: İşbaşı Eğitim Programlarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı 11
Tablo 7: Girişimcilik Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2011-2018) 11
Tablo 8: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 15
Tablo 9: E-Ticaret Yapmama Nedenleri 20
Tablo 10: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşletmelerin, Hizmetlerimize Göre Oranları 23
Tablo 11: İŞKUR'un Desteklemesini İstediğiniz Alanlar 24
Tablo 12: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı 25
Tablo 13: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları 26
Tablo 14: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler 27
Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşletmeOranı 29
Tablo 16: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması 34
Tablo 17: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı ve Açık İş Oranı 34
Tablo 18: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 35
Tablo 19: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması 36
Tablo 20: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler 37
Tablo 21: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 38
Tablo 22: Mesleklere Göre TGÇM Dağılımı 40
Tablo 23: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri 41
Tablo 24: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri 43
Tablo 25: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi 44
Tablo 26: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi 45
Tablo 27: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 45

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2011-2018) 4
Şekil 2: Yıllara Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2011-2018)..... 6
Şekil 3: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2011-2018) 7
Şekil 4: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Hak Eden Sayısı (2012-2018) 12
Şekil 5: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşletmelerin Oranı 16
Şekil 6: İşletmelerde Part-time çalışma durumu ve Kadın çalışan oranı 17
Şekil 7: Sektör Bazında İşletmelerin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu..... 17
Şekil 8: Kadınların Vardiyalı Çalışma Durumu..... 18
Şekil 9: Sektörlere Göre İşletmelerin İhracat Yapma Oranı..... 19
Şekil 10: Ar-Ge Çalışması Yapan İşletme Durumu 20
Şekil 11: Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşletme Oranı (%) 21
Şekil 12: Gelecek Bir Yıl İçinde Planlanan Yatırım Oranı (%)..... 21
Şekil 13: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşletme Oranı 22
Şekil 14: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri..... 24
Şekil 15: İşletmelerde İnsan Kaynakları Sorumlu İstihdamı..... 28
Şekil 16: Genç (15-24 yaş) Personel Seçiminde Aranan Kriterlerin Dağılımı 28
Şekil 17: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi..... 30
Şekil 18: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 31
Şekil 19: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 32
Şekil 20: Açık İşlerde Engelli Çalıştırma Durumu 32
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı..... 33
Şekil 22: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 39
Şekil 23: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı..... 41
Şekil 24: Teşviklerin İstihdama Katkısı..... 46
Şekil 25: Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Etkisi 47

KISALTMALAR

İEP	İşbaşı Eğitim Programı
İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KÇÖ	Kısa Çalışma Ödeneği
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
TGÇM	Temininde Güçlük Çekilen Meslekler
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

İşgücü piyasasını analiz etmek için arz ve talep verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. İşgücü piyasasının arz tarafına ait veriler TÜİK ve İŞKUR'un idari kayıtları aracılığı ile yayınlanmaktadır. İşgücünün arz boyutunun ele alınmasında bir takım temel işgücü verileri bulunmaktadır. Ekonomik olarak aktif olan nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eden İşgücüne Katılma Oranı; çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden İstihdam Oranı ve toplam işsiz sayısının işgücüne oranını ifade eden İşsizlik Oranı işgücü arzına ilişkin temel eğilimleri barındırmaktadır.

İşgücü piyasasının talep yönüne ilişkin veriler ise işgücü piyasası araştırması ile açık iş istatistikleri araştırmaları kapsamında derlenmektedir. İşgücü piyasasının talep boyutunu analiz etmek gayesiyle hazırlanan bu rapor, Antalya İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında 3 bin 177 işletme için veri derlenmiştir. Bu işletmeler 20 ve daha fazla çalışanı olan işletmeler olup il genelinde 18 sektörde tam sayım yapılmıştır. Antalya ilinde 20+ istihdamlı işletmeler için toplam çalışan sayısı 262 bin 952 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 178 bin 53 çalışan erkeklerden, 84 bin 899 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Antalya ilinde en fazla çalışanı olan meslek grupları; Hizmet ve Satış Elemanları ile Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerdir.

Antalya ilinde açık iş oranı yüzde 2,6 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı yüzde 1,5 olup, Antalya ili açık iş oranı bakımından 1,1 puanlık farkla Türkiye ortalamasının üstündedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 3,3 ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu meslek grubunda araştırma döneminde 3 bin 565 kişilik açık iş mevcuttur. Antalya ilinde en fazla açık işi olan ilk üç meslek grubu; Hizmet ve Satış Elemanları, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılarıdır. İl genelinde açık işlerin yüzde 30,6'sı için herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmemiştir.

Antalya ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sektörlere göre incelendiğinde en fazla Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Antalya ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Garson (Servis Elemanı) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği ise Kat Hizmetleri

Elemanı/Kat Görevlisi mesleği takip etmektedir. Eleman teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması yer almaktadır.
Türkiye genelinde işletmelerin yüzde 19,3'ü istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Antalya ilinde işverenlerin yüzde 16,8'i istihdamın artacağını öngörmüştür. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinde 3,9 iken bu oran Antalya ilinde ülke genelinin altında olup yüzde 2,5'dir.

Antalya ilinde işverenler, istihdama en fazla katkı sağlayan teşvikin Yeni İstihdama Ücret Desteği olduğunu belirtmiştir. Ayrıca İşverenlerin yüzde 59,4'ü, İŞKUR'un İşe Uygun Eleman Temini konusunda desteklemesini istemektedir.

İşverenlerin yüzde 22,3'ü teknolojik gelişmelerin istihdamı arttıracağını beyan ederken, yüzde 20,1'i ise istihdamı azaltacağını düşünmektedir. Sektörel açıdan bakıldığında ise; Antalya ilinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İmalat, İdari ve destek hizmet faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor ile Bilgi ve İletişim sektörlerinde işverenlerin yaklaşık dörtte biri teknolojik gelişmelerin istihdamı arttıracağını savunmaktadır.

İşgücü piyasasının mevcut durumunu görebilmek ve gelecek dönem eğilimlerini öngörerek veriye dayalı sağlıklı kararlar almak son derece önemli olup bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla Antalya İli İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Bu çalışma Antalya işgücü piyasasının gerek arz gerekse talep yönü ile mevucut durumunu ortaya koyarak piyasanın olumlu ve olumsuz yanlarını sergilemektedir. Bu kapsamda işgücü piyasası ile kararların alınması ve uygulamaya konulacak faaliyet ve projelerin etkinliğinin artırılması noktasında araştırma sonuçlarının göz önüne alınması oldukça önemlidir.

Antalya İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu; il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. İşgücü piyasasının en önemli aktörleri olan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklentilerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak politika üretmeden önceki ilk adımı oluşturmaktadır. Daha sonra ise bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyi kurmak ve işgücü politikalarını bu dengeyi sağlayacak şekilde tesis etmek, istihdam ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden her bir kurum/kuruluşun gayesini oluşturmaktadır.

İşgücü Piyasası Araştırmaları sadece İŞKUR'a değil, Türkiye'de işgücü piyasasının paydaşı olan tüm kurum ve kuruluşlara önemli katkılar sağlamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Bilgi Formları aracılığıyla ve işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle İşgücü Piyasası Araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye'de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum İŞKUR'dur.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından itibaren yıllık bazda periyodik olarak sürdürülmektedir. Yapılan bu araştırmalar kapsamında 2019 yılı için Antalya ilinde 1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiş olup, araştırma neticesinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır.

Bu raporda, İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları analiz edilerek Antalya ilinde işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI ARZ VERİLERİ

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri, Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek bilgisi bağlamında oldukça detaylı bilgilere ulaşılabilmektedir.

Açık İşler

Açık iş; işverenlerin ihtiyaç duyduğu işgücünü karşılamak amacıyla Kuruma bildirdikleri işgücü talepleridir. İşverenler taleplerini Kuruma bizzat gelerek verebilecekleri gibi online olarak da ihtiyaç duyduğu nitelikteki işgücünü Kurumdan talep edebilmektedirler.

Şekil 1: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2011-2018)

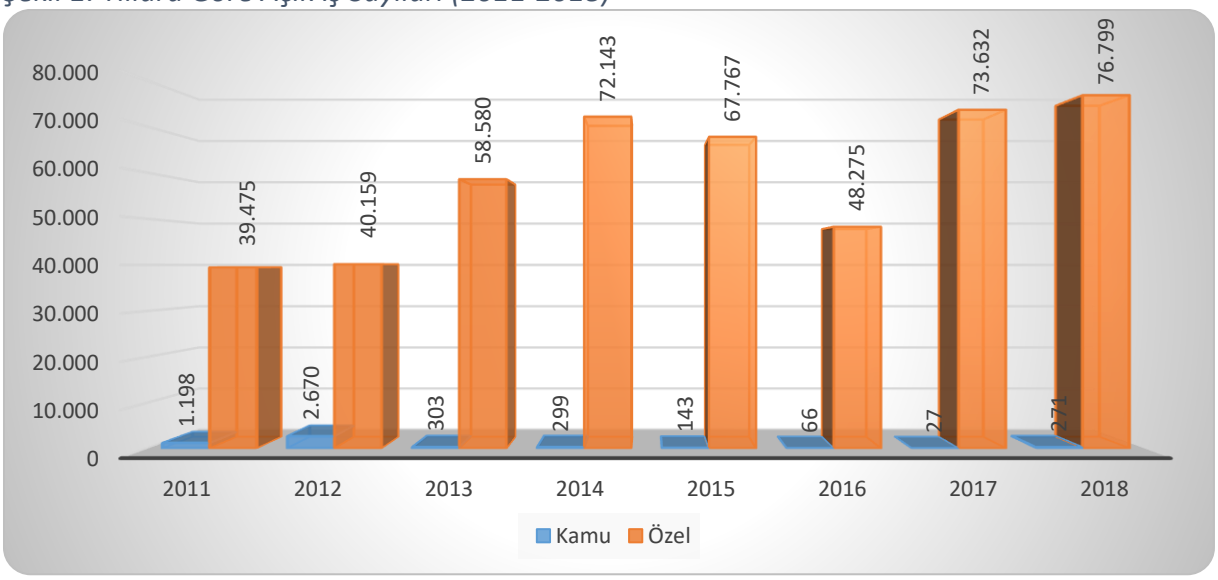

Kaynak: İŞKUR

2011 yılında 40 bin 673 kişilik işgücü talebi alınmışken bu sayı 2018 yılına gelindiğinde 77 bin 70 kişiye yükselmiştir. Açık iş sayıları yıllar içerisinde dalgalı bir seyir izlemiştir. 2011 yılından itibaren 2014 yılına kadar artış eğilimi göstermiştir. 2018 yılında alınan açık işler zirveyi görmüş ve bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 4,6 oranında artış göstermiştir. Açık işler sektör bazında incelendiğinde ise İŞKUR'un özellikle 2016 yılından sonra özel sektör açık işleri üzerindeki etkinliğini önemli ölçüde arttırdığı görülmektedir.

Tablo 1: En Fazla Açık İş Olan Meslekler (2018)

Meslek	Açık İş Sayısı
Turizm ve Otelcilik Elemanı	21.026
Beden İşçisi (Genel)	11.359
Garson (Servis Elemanı)	4.916
Temizlik Görevlisi	4.329
Satış Danışmanı / Uzmanı	2.016
Güvenlik Görevlisi	1.979
Aşçı Yardımcısı	1.839
Bulaşıkçı (Stevard)	1.163
Aşçı	1.134
Kasiyer	966

Kaynak: İŞKUR

Antalya ilinde 2018 yılında 77 bin 70 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. Bu sayının içinde, ilk sırada 21 bin 26 açık iş ile Turizm ve Otelcilik Elemanı mesleği bulunmaktadır. Bu sayı toplam açık iş sayısının yüzde 27,3' ünü oluşturmaktadır. Bu mesleği Beden İşçisi (Genel) ve Garson (Servis Elemanı) meslekleri takip etmektedir.

İşe Yerleştirmeler

İŞKUR özellikle son yıllarda performansını önemli ölçüde artırarak 2018 yılında yıllık bazda 2 milyon 394 bin açık işi işgücü piyasasından toplamıştır. Şekil 2'den de görüleceği üzere bu artan performans İŞKUR işe yerleştirme hizmetlerine doğrudan yansımaktadır.

2011 yılındaki işe yerleştirme sayısı 15 bin 872 olan Antalya ilinde işe yerleştirilenlerin11 bin 128'i erkek, geri kalan 4 bin 744 kişi ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu rakamlar yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlemektedir. 2014 yılında ise belirgin bir artış yaşanarak 26 bin 1 kişi İŞKUR tarafından işe yerleştirilmiştir. 2018 yılında işe yerleşenlerin yaklaşık yüzde 40,8'i kadınlardan oluşmuştur. İşe yerleştirilen kadın sayısı yıllar içerisinde dalgalanma göstermesine karşın, 2018 yılında en yüksek sayı olan 15 bin 558 kişiye ulaşmıştır.

Şekil 2: Yıllara Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2011-2018)

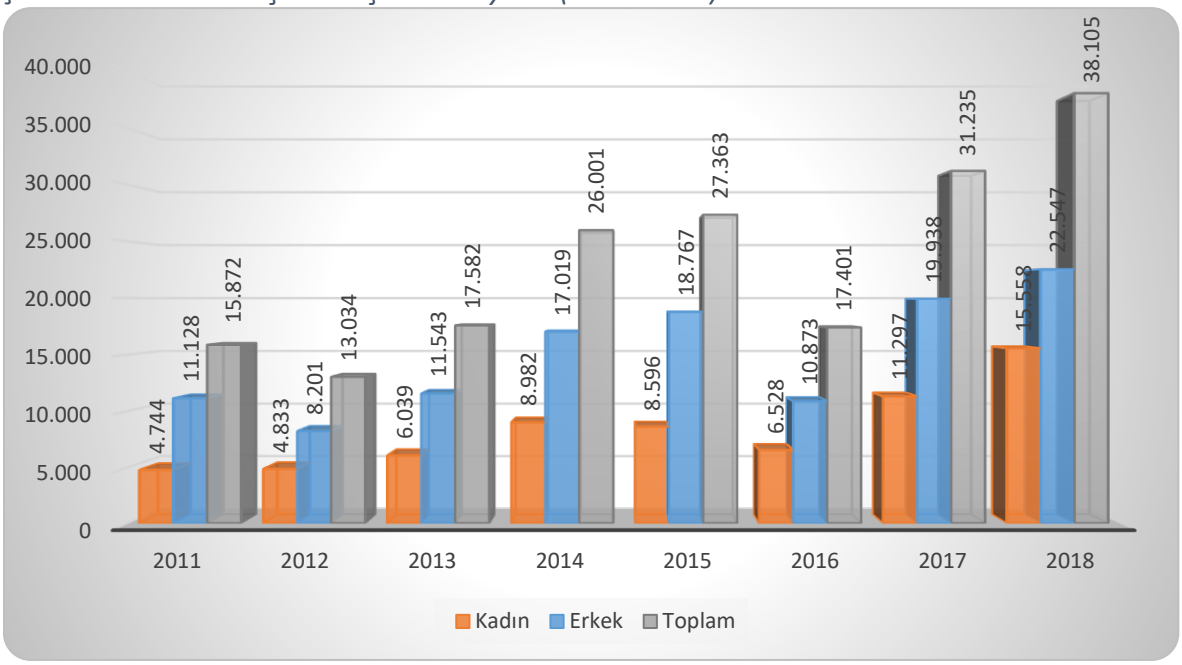

Kaynak: İŞKUR

İŞKUR'un; piyasayı yakından takip ederek il özelinde piyasanın sahip olduğu tüm değişkenleri göz önünde bulundurup işverenlerin işgücü ihtiyaçlarını zamanında karşılaması en temel fonskiyonları arasında yer almaktadır.

Tablo 2: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2018)

Meslekler	Erkek	Kadın	Genel Toplam
Turizm ve Otelcilik Elemanı	8.672	5.100	13.772
Garson (Servis Elemanı)	2.438	856	3.294
Temizlik Görevlisi	896	1.474	2.370
Beden İşçisi (Genel)	1.179	487	1.666
Aşçı Yardımcısı	888	514	1.402
Satış Danışmanı / Uzmanı	579	743	1.322
Güvenlik Görevlisi	706	453	1.159
Tur Operatörü	405	443	848
Aşçı	540	229	769
Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	431	113	544

Kaynak: İŞKUR

Antalya ilinde 13 bin 772 kişilik işe yerleştirmeyle Turizm ve Otelcilik Elemanı mesleği ilk sırada yer almaktadır. Bu sayı toplam işe yerleştirme sayısının % 36,1'ini oluşturmaktadır. Bu mesleği Garson (Servis Elemanı) ve Temizlik Görevlisi meslekleri takip etmektedir. Erkekler en çok Turizm ve Otelcilik Elemanı ve Garson (Servis Elemanı) mesleklerinde işe yerleştirilirken,

kadınlar ise Turizm ve Otelcilik Elemanı mesleği erkeklerle aynı olurken, Temizlik Görevlisi mesleği ikinci sırada yer almıştır.

Kayıtlı İşsiz

Kayıtlı İşsiz; Hali hazırda herhangi bir gelir getirici işte çalışmayıp Kurumumuza iş arama maksadı ile başvuran kişilerdir.

Kurumumuz ilgili mevzuat gereğince kayıtlı iş arayanlarına en az bir yıl süre ile hizmet vermekle yükümlü olmakta olup, iş arayanlar İŞKUR sistemi üzerinde durumlarını güncelleyerek iş aramaya devam ettikleri sürece İŞKUR hizmetlerinden herhangi bir süre kısıtı olmadan yararlanabilmektedirler.

Son 12 ay içerisinde İŞKUR hizmetlerine başvurusu veya profil güncellemesi yapmadığı tespit edilen kayıtlar sistem tarafından pasife alınmaktadır. Ayrıca iş arayanlar kayıtlarını istedikleri zaman pasife alarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayı sonlandırabilmektedir.

Şekil 3: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2011-2018)

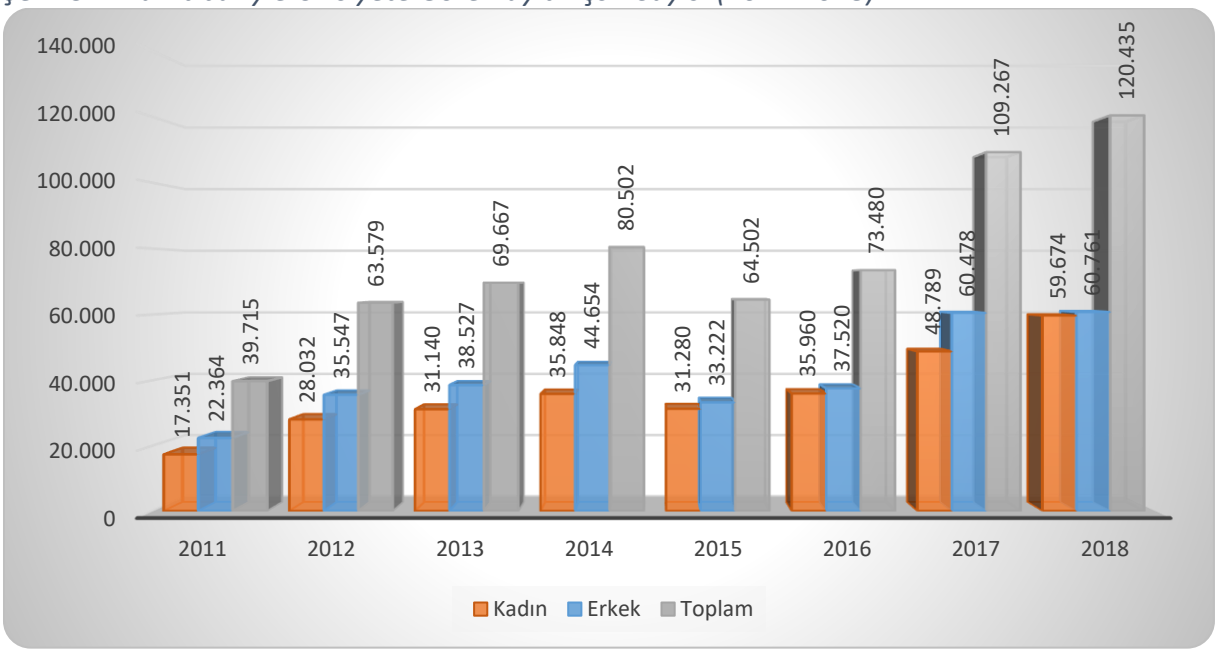

Kaynak: İŞKUR

2011 yılında Antalya ilinde İŞKUR'a kayıtlı 39 bin 715 işsiz bulunmaktadır. Kayıtların 22 bin 364'ü erkek, 17 bin 351'i ise kadınlardan oluşmaktadır. 2018 yılında ise toplam 120 bin 435 kişi işsiz olarak kayıtlarda yerini almıştır. Yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında dalgalanma olduğu dikkati çekmektedir. 2015, 2016 yıllarındaki kayıtlı işszi sayısının azalışı dalgalanmanın ana nedeni olmuştur. Bu durum bu yıllardaki iş arayan kişi sayısındaki azalmadan kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Yıllar itibariyle kadın ve erkek dağılımları

incelendiğinde bu dalgalanma İŞKUR'a kayıtlı kadınların sayısına da yansımıştır. Ancak genel olarak kadınların iş piyasasına giriş sayıları artmıştır. Nitekim 2011 yılında Antalya'da 17 bin 351 kayıtlı işsiz kadın bulunmakta iken bu sayı 2018 yılında önemli ölçüde artarak 59 bin 674'e yükselmiştir. Bu artışta İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetleri hem nitelik hem de nicelik olarak iyileştirmesi çok önemli bir faktördür.

Antalya ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları incelendiğinde en fazla kayıtlı işsizin olduğu ilk 10 mesleğin başında Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup bu meslekte Antalya ilinde Kuruma kayıtlı 10 bin 972 işsiz bulunmaktadır. Bu rakam Antalya ilindeki toplam kayıtlı işsiz sayısının %9,11'ini oluşturmaktadır. Bu mesleği Turizm ve Otelcilik Elemanı ve Temizlik Görevlisi, Garson (Servis Elemanı) ve Satış Danışmanı / Uzmanı meslekleri takip etmiştir. Kadın kayıtlı işsizlerde en çok Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi, Turizm ve Otelcilik Elemanı, Satış Danışmanı / Uzmanı, Garson (Servis Elemanı), Sekreter gibi mesleklerin yanı sıra Büro İşçisi, Sekreter gibi mesleklerde de kayıtlı işsiz bulunmaktadır.

Aktif İşgücü Programları

İŞKUR, aktif işgücü piyasası programları aracılığıyla istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren kişi ve grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmakta ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya çalışmaktadır. Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırmaktadır.

Tablo 3: Mesleki Eğitim Kursları ve Katılımcı Sayıları (2011-2018)

Yıllar	Kurs	Kadın	Erkek	Toplam
2011	110	1.251	1.417	2.668
2012	213	2.814	2.525	5.339
2013	115	1.389	1.217	2.606
2014	61	505	648	1.153
2015	98	1.186	928	2.114
2016	87	998	812	1.810
2017	67	692	564	1.256
2018	74	948	494	1.442

Kaynak: İŞKUR

Mesleki eğitim kursları genel manada dalgalanma gösterirken, 2013 yılı sonrasında ise belirgin bir azalış göstermiştir. 2018 yılında ise düzenlenen 74 mesleki eğitim kursuna 1.442 kursiyer katılmıştır. Katılan kursiyerlerin 494'ü erkek, 948'i kadınlardan oluşmaktadır.

Mesleki eğitim kursları; yeni bir meslek kazandırılması veya var olan mesleki becerilerin geliştirilmesi suretiyle bireylerin istihdam edilebilirliğini arttırmaya yönelik programlardır. Bu kapsamda düzenlenecek kursların beceri eksikliği olan kitlelere ulaşması büyük önem taşımaktadır. Cinsiyet bazında kursa katılan bireyler incelendiğinde kadın katılımcıların daha fazla olduğu görülmektedir. Kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılımlarının arttığı gerçeği düşünüldüğünde mesleki eğitim kursları ile kadınların beceri seviyeleri arttırılarak işgücü piyasasına girişleri ve istihdam edilebilirlikleri kolaylaştırılmaktadır. 2018 yılında kursiyerlerin yüzde 65,7' sinin kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu bilgiler ışığında katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde kadınların yüksek oranda olması hedef kitlenin doğru belirlendiğini göstermektedir.

Tablo 4: Mesleki Eğitim Kurslarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı

Toplam	Erkek	Kadın
Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)	Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	İlaçlamacı (Bitki Zararlıları İle Mücadele)
Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	Aşçı Yardımcısı	Hava Limanı Yolcu Hizmetleri Görevlisi
Aşçı Yardımcısı	Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)	Süt Sığırı Yetiştiricisi
Süt Sığırı Yetiştiricisi	Süt Sığırı Yetiştiricisi	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi
Hava Limanı Yolcu Hizmetleri Görevlisi	Arıcı	Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Hava Limanı Yolcu Hizmetleri Görevlisi	Aşçı Yardımcısı
İlaçlamacı (Bitki Zararlıları İle Mücadele)	Uçuş Hareket Memuru	Süt Kabul İşçisi
Aşçı Yamağı (Çırağı)	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Domates Yetiştiricisi
Süt Kabul İşçisi	Zirai Sulamacı	Aşçı Yamağı (Çırağı)
Domates Yetiştiricisi	Genel Alan Temizleme ve Düzenleme Görevlisi / Meydancı (Otel)	Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı

Kaynak: İŞKUR

2018 yılında en fazla sayıda katılımcının olduğu kurslar Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan), Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı ve Aşçı Yardımcısı mesleklerinde düzenlenmiştir. En

fazla sayıda kadın katılımcının olduğu kurslar ise İlaçlamacı (Bitki Zararlıları İle Mücadele), Hava Limanı Yolcu Hizmetleri Görevlisi ve Süt Sığırı Yetiştiricisi mesleklerinde düzenlenmiştir. Erkeklerde ise en fazla Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı, Aşçı Yardımcısı ile Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Büyükbaş Hayvan) mesleklerinde kurs düzenlenmiştir.

Tablo 5: İşbaşı Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2011-2018)

Yıllar	Kurs	Kadın	Erkek	Toplam
2011	45	39	66	105
2012	135	206	121	327
2013	528	755	494	1.249
2014	466	539	375	914
2015	1.912	1.670	1.951	3.621
2016	4.323	6.207	7.967	14.174
2017	6.773	10.567	13.395	23.962
2018	5.026	7.090	8.071	15.161

Kaynak: İŞKUR

İşsizliğin en önemli nedenlerinden biri işsizlerin gerekli mesleki bilgi ve beceriye sahip olmamasının yanında yeterli iş tecrübesinin de bulunmamasıdır. İşbaşı eğitim programının temel gayesi mesleki deneyimi veya iş tecrübesi olmayan kişilere mesleki deneyim ve iş tecrübesi kazandırılarak bu kişilerin istihdam edilebilirliklerinin arttırılmasıdır. Bir diğer gaye ise nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve eğitim vererek kişiler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve işe alma konusunda isabetli bir karar verme imkânı sunmaktır.

2011 yılından itibaren işbaşı eğitim programlarının sayısı artış eğilimi içerisindedir. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak değerlendirilmektedir. Yıllar itibariyle İşbaşı Eğitim Programlarından faydalanan kişi sayısı artmıştır. Bu durum İŞKUR'un kurslarının daha çok kişiye beceri ve tecrübe kazandırdığını ve işgücü piyasasının da etkinliğini arttırdığını göstermektedir.

2018 yılında 5 bin 26 program düzenlenmiş olup toplam 15 bin 161 kişi programlara katılmıştır. Katılımcıların yüzde 46,8'i kadınlardan, yüzde 53,2'si ise erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 6: İşbaşı Eğitim Programlarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı

Toplam	Erkek	Kadın
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Aşçı Yardımcısı	Garson (Servis Elemanı)
Aşçı Yardımcısı	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Aşçı Yardımcısı
Aşçı	Aşçı	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Satış Danışmanı / Uzmanı	Servis Komisi	Satış Danışmanı / Uzmanı
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	Hasta Danışmanı
Servis Komisi	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Hemşire
Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	Satış Danışmanı / Uzmanı	Satış Elemanı (Perakende)
Satış Elemanı (Perakende)	Fast Food Hazırlayıcısı-Hamburger, Tost, Sandviç Vb.	Aşçı
Fast Food Hazırlayıcısı-Hamburger, Tost, Sandviç Vb.	Bulaşıkçı (Stevard)	Çamaşırhane Görevlisi

Kaynak: İŞKUR

2018 yılında Antalya ilinde yararlanıcı sayısı en fazla olan işbaşı eğitim programları Garson (Servis Elemanı), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi ve Aşçı Yardımcısı mesleklerinde düzenlenmiştir. Bu meslekler, hem kadın hem de erkek katılımcılar için ilk üç sıralama içerisinde yer almaktadır.

Tablo 7: Girişimcilik Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2011-2018)

Yıllar	Kurs	Kadın	Erkek	Toplam
2011	24	323	269	592
2012	4	93	73	166
2013	20	274	246	520
2014	29	407	342	749
2015	26	328	345	673
2016	62	713	781	1494
2017	145	2029	1767	3796
2018	120	1304	1103	2407

Kaynak: İŞKUR

Girişimcilik Eğitim Programları, istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması hedefleri çerçevesinde işsizlere kendi işlerini kurma imkânı sunarak hem işsiz olan bireyleri işsizlikten kurtarmayı hem de bireylere ilave istihdam imkânı oluşturmayı

hedeflemektedir. 2018 yılında 120 girişimcilik eğitim programı düzenlenmiştir. 2017 yılında düzenlenen girişimcilik eğitim programı sayısı 2016 yılına göre yüzde 134 daha fazladır. Programa 2018 yılında 1.304'ü kadın, 1.103'ü erkek olmak üzere toplam 2 bin 407 kişi katılmıştır.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur.

Şekil 4: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Hak Eden Sayısı (2012-2018)

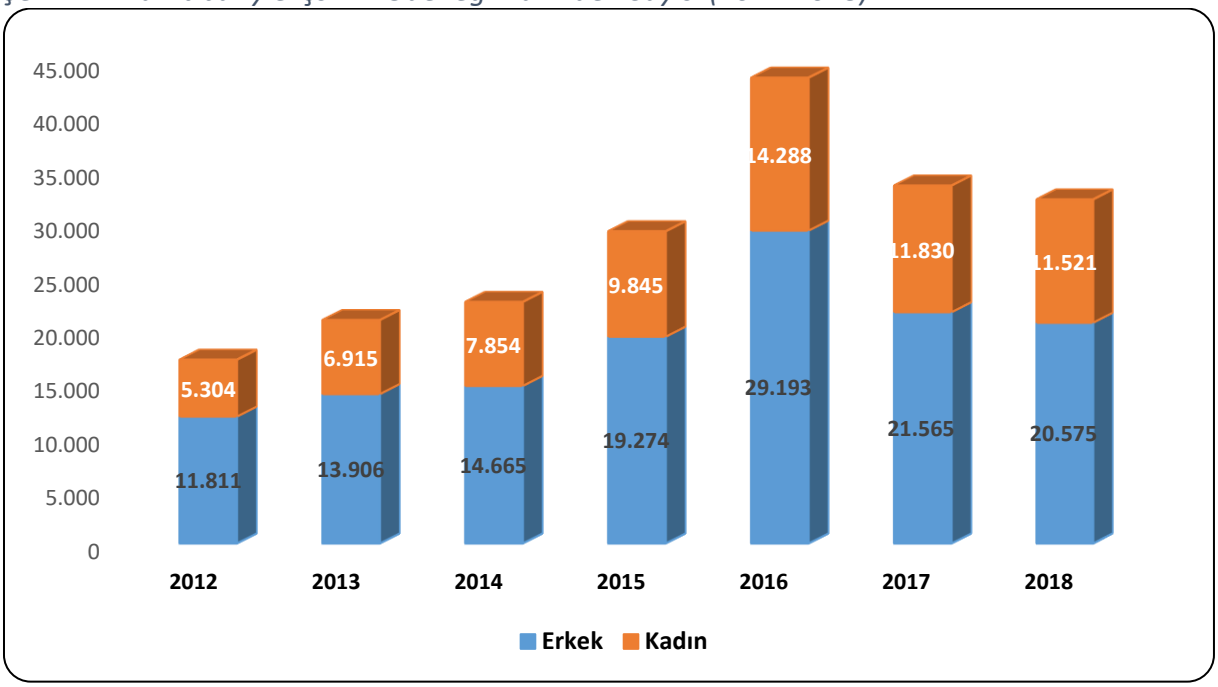

Kaynak: İŞKUR

Antalya ilinde 2018 yılında yüzde 35,9'u kadın olmak üzere 32 bin 96 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin sayısı ise 2018 yılında 2017 yılına göre yüzde 3,9 oranında azalış göstermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin dinamiklerini görmek adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek oldukça önemlidir. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın oluşturduğu etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak gayesiyle İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi gayesiyle Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından itibaren İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007 yılından günümüze kadar devam ettirilen araştırmalar 2009-2013 tarihleri arasında yılda iki defa yapılmış olup, sonraki yıllarda ise yılda bir kez yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biri de İŞKUR dışında diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır. Bu çalışma yerel istihdam politikalarına yön verecek yegane kaynaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında Türkiye genelinde 83 bin 887 işletme ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri dışındaki 18 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işletmeler için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işletmelerde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır.

İşyerleri ile Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- Bir yıl sonrası için artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞLETMELER VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Antalya ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işletmeler ile çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işletmelerin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları, işletmelerde İK sorumlusu olup olmadığı, Ar-Ge çalışması yapılıp yapılmadığı ile part-time çalışanın bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma

kapsamında Antalya ilinde 3 bin 177 işletme için veri derlenmiştir. Bu işletmelerde 262 bin 592 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri verileri

Araştırma kapsamında Antalya ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işletmeler için veri derlenmiştir. Tablo 8'de Antalya ilinde araştırma kapsamında olan işletmelerin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 8: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

Sektörler	İşletme Sayısı
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	754
Toptan ve perakende ticaret	708
İmalat	377
İnşaat	354
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	248
Eğitim	141
Ulaştırma ve depolama	136
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	107
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	98
Diğer hizmet faaliyetleri	86
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	49
Madencilik ve taş ocakçılığı	37
Bilgi ve iletişim	26
Gayrimenkul faaliyetleri	19
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	15
Finans ve sigorta faaliyetleri	10
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10
Genel Toplam	**3177**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin önemi, İşgücü Piyasası Araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. Antalya ilindeki çalışma kapsamına giren işletmelerin yüzde 23,7' si Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri yer almaktadır. Türkiye geneli ile kıyaslama yapılacak olursa; Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdamlı işletmeler içerisinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri bulunan işletmelerin ağırlığı yüzde 7,6 seviyesindedir. Bu durumda Antalya ilinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri bulunan işletmelerin toplam içindeki ağırlığı Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. Konaklama ve yiyecek

hizmeti faaliyetlerinden sonra en fazla sayıda işletme Toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Araştırma kapsamında Toptan ve perakende ticaret sektöründeki işletmelerin ülkemizdeki payı 19,1 iken Antalya ilinde Toptan ve perakende ticaret

sektörünün payı yüzde 22,3 düzeyindedir. Antalya ilinde 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işletmelerin yarısına yakını Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

En az işletme ise Finans ve sigorta faaliyetleri ile Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörlerinde yer almaktadır. Ancak bu tablo incelenirken Antalya ili düzeyinde yalnızca 20 ve daha fazla istihdamı olan işletmelerin araştırma kapsamına dahil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 5: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşletmelerin Oranı

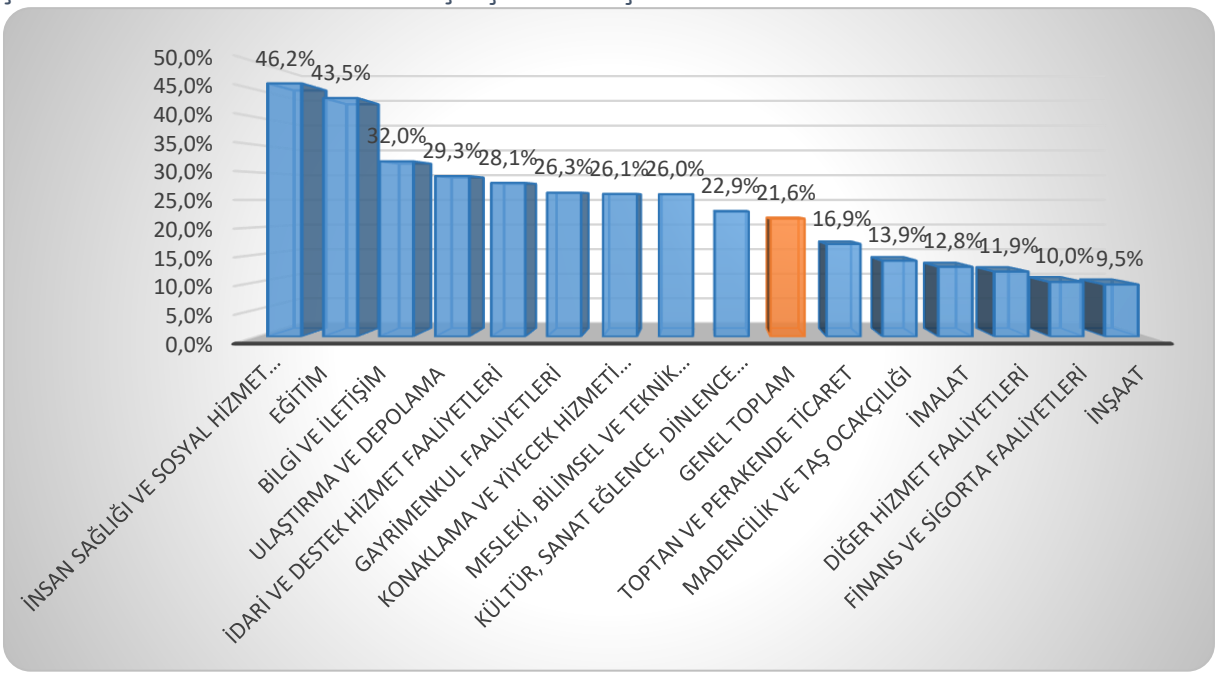

Kaynak: İPA 2019

Antalya ili genelinde part-time çalışması olan işletmelerin oranı yüzde 21,6 olarak gerçekleşmiştir. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe yer alan işletmelerin yüzde 46,2' sinde part-time çalışan bulunmaktadır. Part-time çalışma açısından ikinci sırada Eğitim sektörü yer almaktadır. Bu sektördeki işletmelerin yüzde 43,5'inde part-time çalışan bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 32 ile Bilgi ve iletişim yer almaktadır. Bu sektörlerde bulunan işletmelerde part-time çalışan olmasının sebebi, ilgili sektörün part-time çalışmaya uygun olmasıdır.

Türkiye genelinde İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü part-time çalışma konusunda öne çıkmıştır ve işletmelerin yüzde 45,9'unda part-time çalışan yer almaktadır.

Part-time çalışma bir esnek çalışma şekli olup işgücü piyasasında özellikle kadınlar ve gençler tarafından talep edilmektedir. Şekil 6'da part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işletmelerdeki kadın çalışan oranları bulunmaktadır.

Şekil 6: İşletmelerde Part-time çalışma durumu ve Kadın çalışan oranı

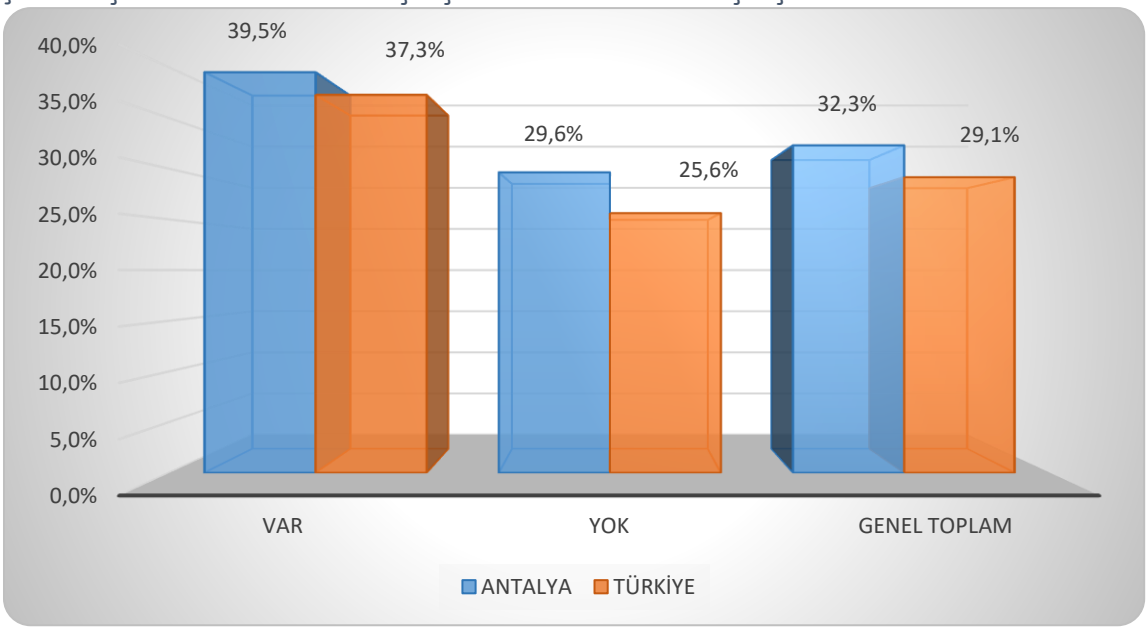

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işletmelerde çalışanların yüzde 29,1'ini kadınlar oluşturmaktayken Antalya ilinde bu oran yüzde 32,3 olarak gerçekleşmiştir. Antalya ili verileri incelendiğinde part-time çalışanı olmayan işletmelerde kadın çalışan oranı yüzde 29,6 iken part-time çalışanı olan işletmelerde kadın çalışan oranı yüzde 39,5 seviyesindedir. Türkiye geneli verileri incelendiğinde ise part-time çalışanı olmayan işletmelerde kadın çalışan oranı yüzde 25,6 iken part-time çalışanı olan işletmelerde kadın çalışan oranı yüzde 37,3 seviyesindedir. Hem ülke genelinde hem de Antalya ilinde part-time çalışma, kadın istihdamını olumlu etkilemektedir.

Şekil 7: Sektör Bazında İşletmelerin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu

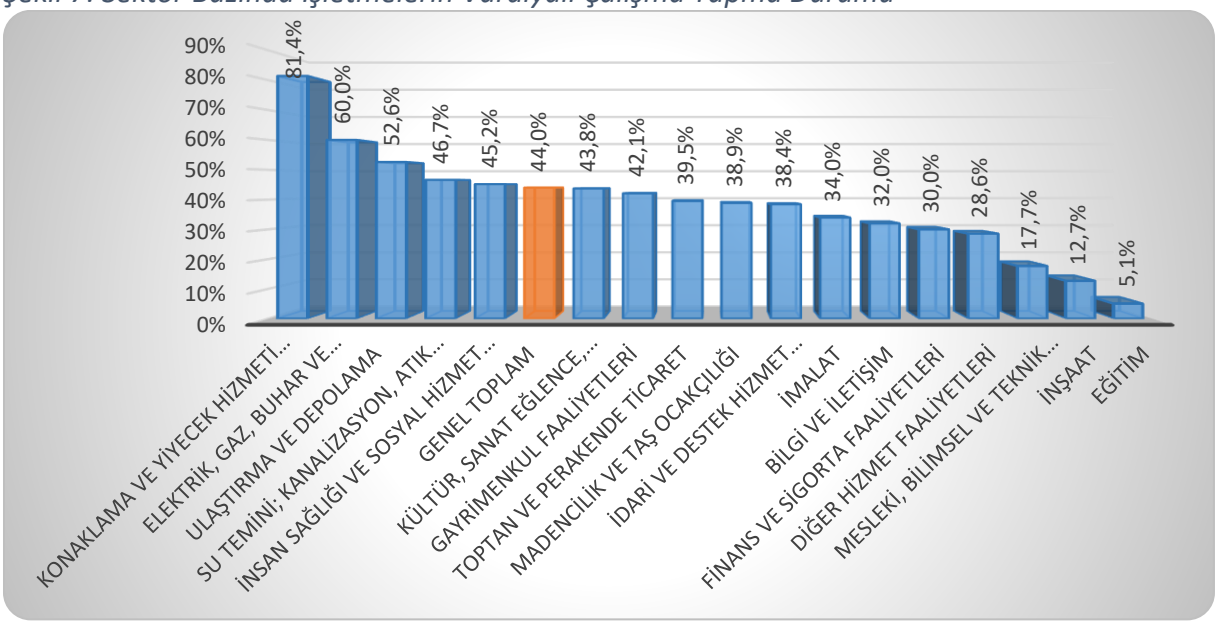

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde işletmelerin yüzde 44'ünde vardiyalı çalışma mevcut olup bu oran 20+ istihdamlı işletmeler için Türkiye genelinde yüzde 33,2 seviyesindedir. Antalya ilinde en fazla vardiyalı çalışma yapan işletmeler Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile Ulaştırma ve depolama sektörlerinde görülmektedir. Bu sektörlerde faaliyet gösteren 20+ istihdamlı işletmelerin yarıdan fazlasında vardiyalı çalışma söz konusudur. Eğitim sektörü ise yüzde 5,1 ile en az vardiyalı çalışma yapılan sektör olmuştur.

Şekil 8: Kadınların Vardiyalı Çalışma Durumu

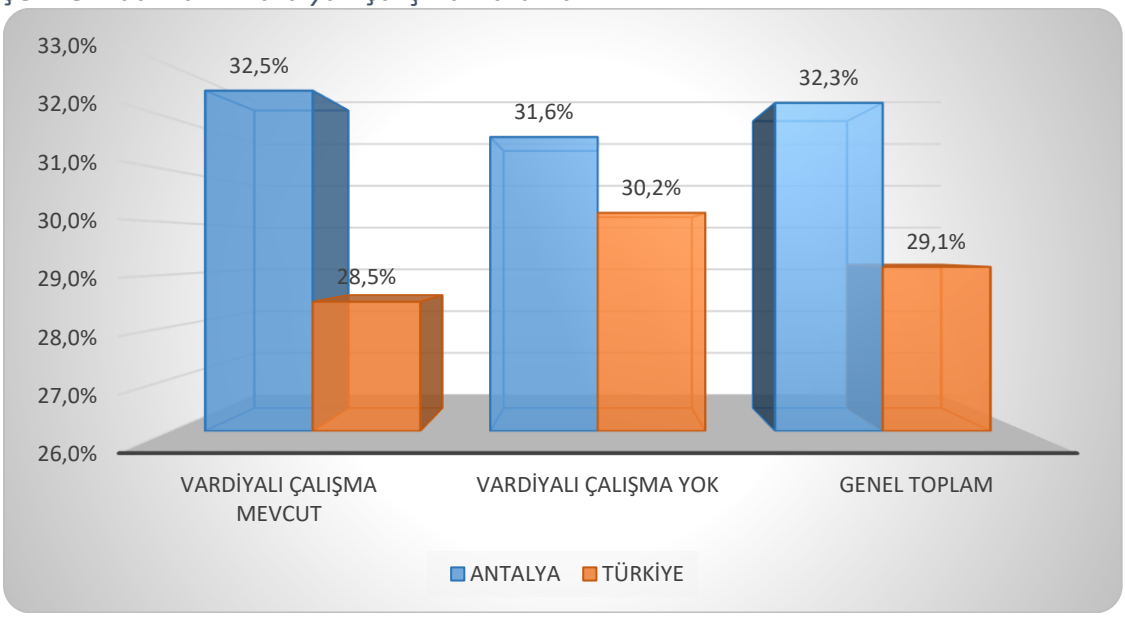

Kaynak: İPA 2019

Vardiyalı çalışma yapılan işletmelerde özellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadınların gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işletmelerde erkek işgücünün daha yüksek oranda yer alması beklendik bir durumdur.

Şekil 8'de söz konusu eğilime benzer yönde bir durum olduğu göze çarpmaktadır. Antalya ilinde vardiyalı çalışma yapılmayan işletmeler için çalışanlar içerisinde kadın oranı, vardiyalı çalışma yapılan işletmelere kıyasla daha düşüktür. Vardiyalı çalışma yapılan işletmelerde çalışanların yüzde 32.5'i kadın, yüzde 67,5'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işletmelerde ise çalışanlar içerisinde kadın oranı yüzde 31,6 ' ya gerilemektedir. Bu işletmelerde erkeklerin nihai olarak daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir. Fakat bunun sebebi genel olarak Antalya ilinde 20+ istihdamlı işletmelerde çalışanların sadece yüzde 32,3

’ünün kadınlardan oluşmasıdır. Yani her 10 çalışandan 3’ü kadınlardan oluşmakta olup, bu oran Türkiye ortalaması ile aynıdır.

Türkiye ortalamasında vardiyalı çalışma yapılan ve yapılmayan işletmelerdeki kadın çalışan oranında 1,7 puanlık bir fark söz konusudur. Vardiyalı çalışma yapılan işletmelerdeki çalışanlarda kadın oranı, vardiyalı çalışma yapılmayan işletmelere göre daha fazladır. Şekilden de görüldüğü üzere bu fark Antalya ilinde Türkiye genelinin tersi yönde işlemektedir.

Şekil 9: Sektörlere Göre İşletmelerin İhracat Yapma Oranı

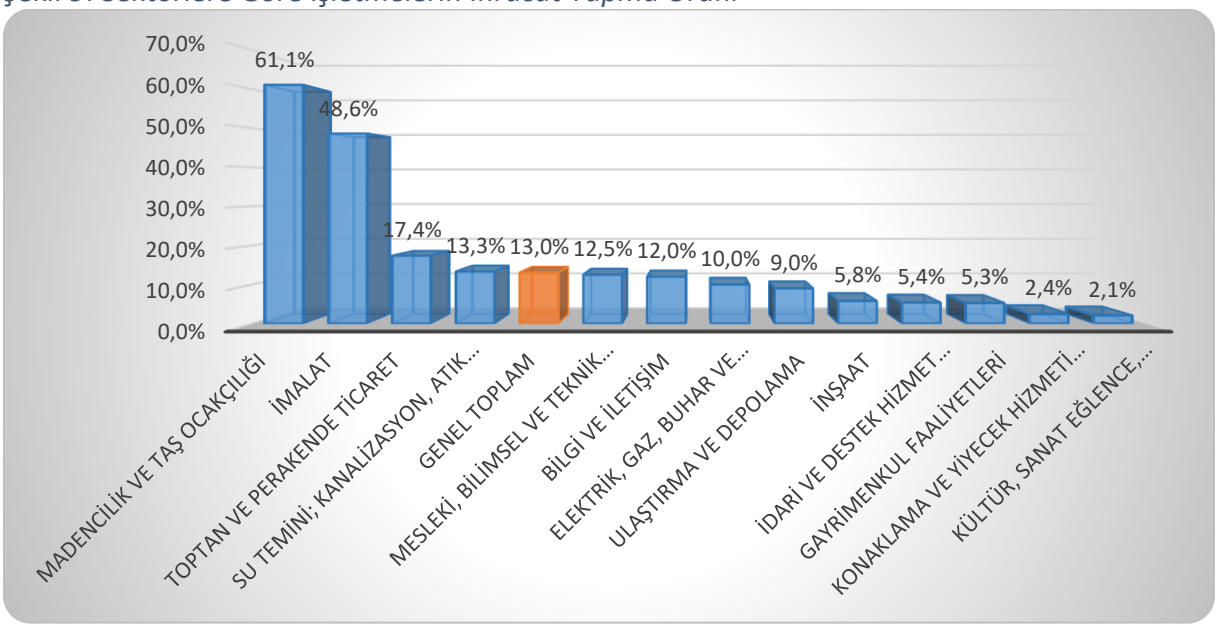

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilindeki işletmelerin yüzde 13’ünde ihracat yapılmaktadır. Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe bulunan işletmelerin yüzde 61,1’i ihracat yapmakta, ikinci sırada ise İmalat sektörü bulunmaktadır. Bu iki sektör dışında Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe ihracat yapan işletme oranı anlamında Antalya ili ortalamasına göre daha yüksek seviyededir. Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işletmelerin yüzde 25,4’ü ihracat yapmakta ve ilk iki sektör olarak yüzde 57,1 ile İmalat ve yüzde 33,3 ile Madencilik ve taş ocakçılığı sektörleri ön plana çıkmaktadır.

İşletme sayısı bakımından Madencilik ve taş ocakçılığı sektörünün payı yüzde 1,2 iken, ihracat yapan işletme oranında ilk sırada yer almaktadır. Bu sektördeki işletmelerin ihracat yapma oranının diğer sektörlere nazaran yüksek olması ihracata dayalı ekonomik faaliyet gösterdiklerine işaret etmektedir. İhracat yapan işletmelerde ise istihdam kapasitesinin ve işgücü verimliliğinin yüksek olması beklenebilir.

Antalya ilinde işletmelerin yüzde 21,5'i e-ticaret yapmaktadır. E-ticaret yapmayan işletmelere ise neden e-ticaret yapmadıkları sorusu sorulmuştur. Tablo 9'da sonuçların dağılımı görülmektedir.

Tablo 9: E-Ticaret Yapmama Nedenleri

E-Ticaret Yapmama Nedeni	Oran
Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olamaması	82,9%
E-ticaret konusunda bilgisi olan personel eksikliği	10,6%
Elektronik ticareti teşvik eden mekanizmaların var olamaması	10,5%
Finansman yetersizliği	6,3%
E-ticaretin güvensiz bir mecra olması	6,0%

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde e-ticaret yapmayan işletmelerin büyük bir çoğunluğu neden olarak Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olmamasını göstermiştir. İkinci sırada ise -ticaret konusunda bilgisi olan personel eksikliği gelmektedir. Ülke genelinde ise e-ticaret yapan işletme oranı yüzde 13,4 iken e-ticaret yapmama nedeninde ilk sırada Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olmaması gelmektedir.

Şekil 10: Ar-Ge Çalışması Yapan İşletme Durumu

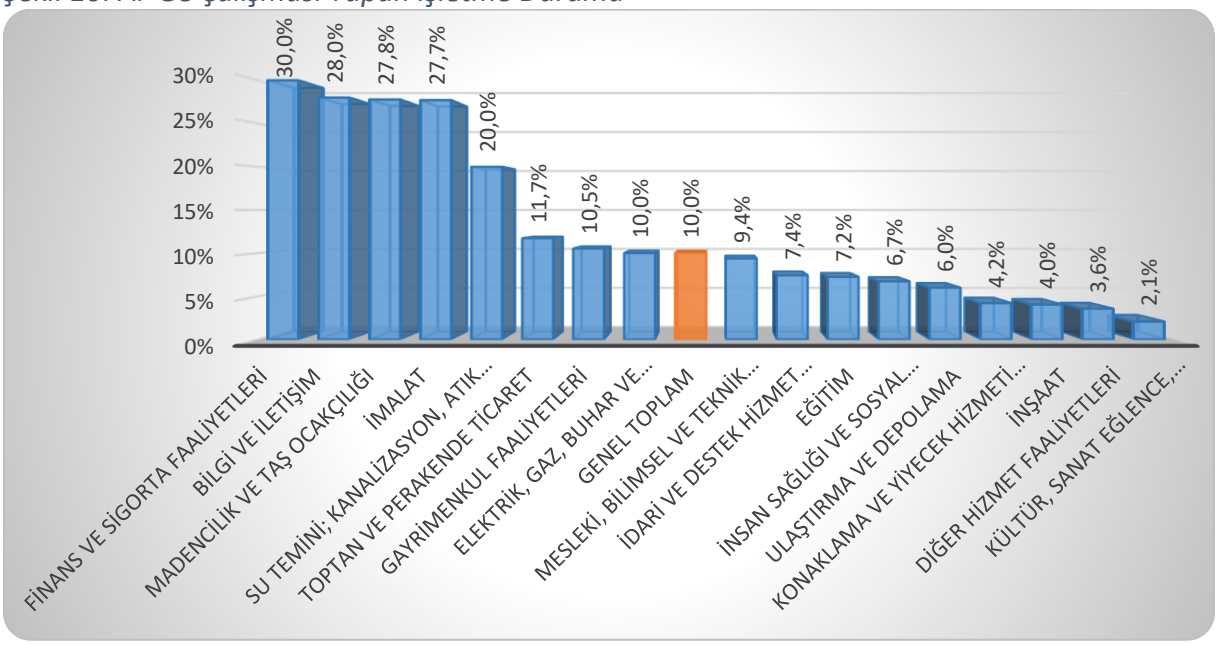

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 18 sektörün 17 sinde Ar-Ge çalışması yapılmaktadır. İl genelinde Ar-Ge çalışması yapan işletme oranı yüzde 10 olarak gerçekleşmiştir. Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe bulunan işletmelerin yüzde 30'u Ar-Ge çalışması yapmaktadır. Bu sektörleri ise yüzde 28 ile

Bilgi ve İletişim sektörü takip etmektedir. Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işletmelerin yüzde 17,1'i Ar-Ge çalışması yapmaktadır. Yüzde 41,7 ile Bilgi ve İletişim ve yüzde 34,3 ile İmalat sektörleri Ar-Ge çalışması yapan işletme oranında ön plana çıkmaktadır. Antalya ilinde en fazla işletme Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe olmasına rağmen Ar-Ge çalışması yapan işletme oranı yüzde 4,2 ile il ortalamasının altında yer almaktadır.

Şekil 11: Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşletme Oranı (%)

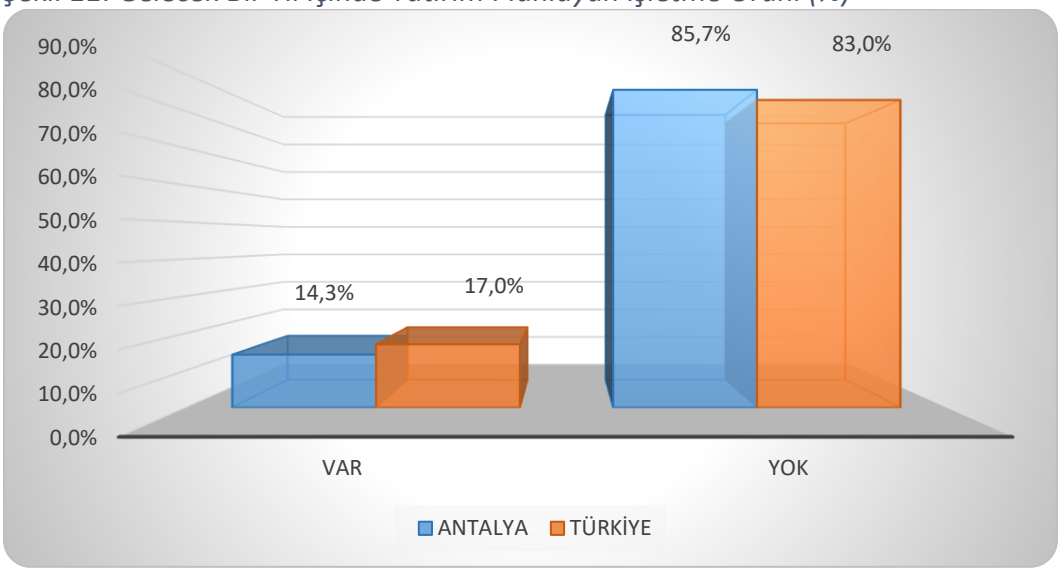

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 20+ çalışanı olan işletmelerin yüzde 14,3 ' ü gelecek bir yıl içinde yatırım planlamakta iken, bu oran Türkiye genelinde yüzde 17 olarak gerçekleşmiştir. Şekil 12'de planlanan yatırım türlerine yer verilmiştir.

Şekil 12: Gelecek Bir Yıl İçinde Planlanan Yatırım Oranı (%)

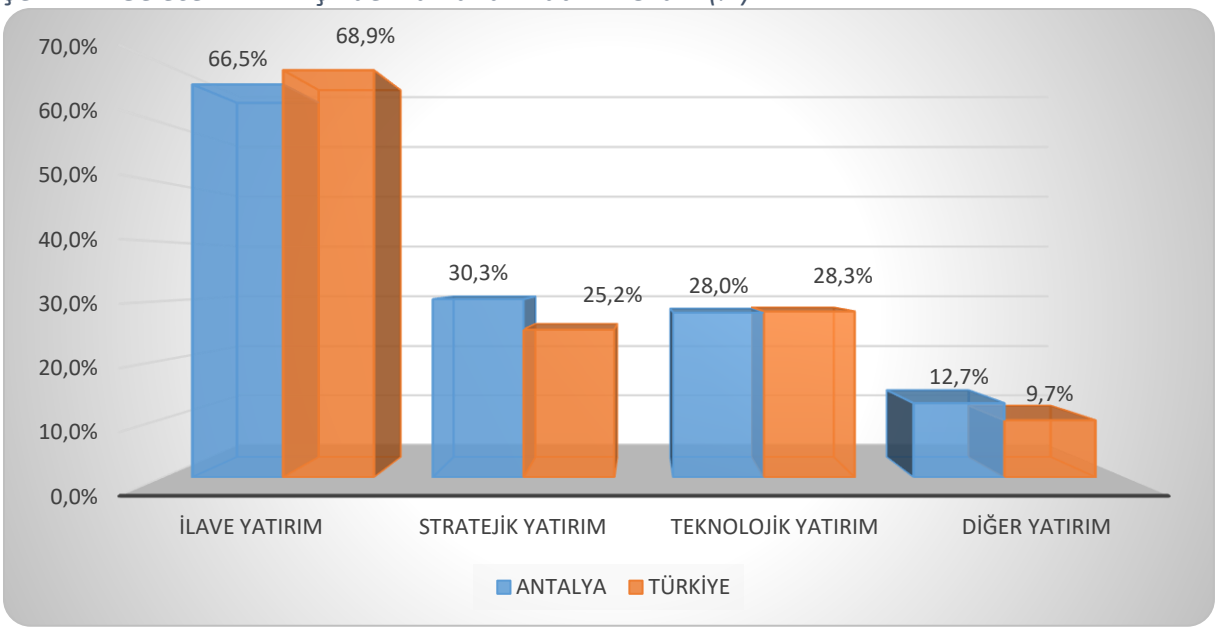

Kaynak: İPA 2019

Gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planlayan işletmeler yatırım türlerine göre incelendiğinde; Antalya ilinde yatırım yapmayı planlayan 20+ çalışanı olan işletmelerin yüzde 66,5'i ilave yatırım, yüzde 30,3'ü stratejik yatırım, 28'i teknolojik yatırım yapmayı planlamaktadır. Türkiye genelinde ise yatırım yapmayı planlayan işverenlerin yüzde 68,9'u ilave yatırım, yüzde 28,3'ü teknolojik yatırım, yüzde 25,2'si stratejik yatırım ve yüzde 9,7'si ise diğer yatırım türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Şekil 13: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşletme Oranı

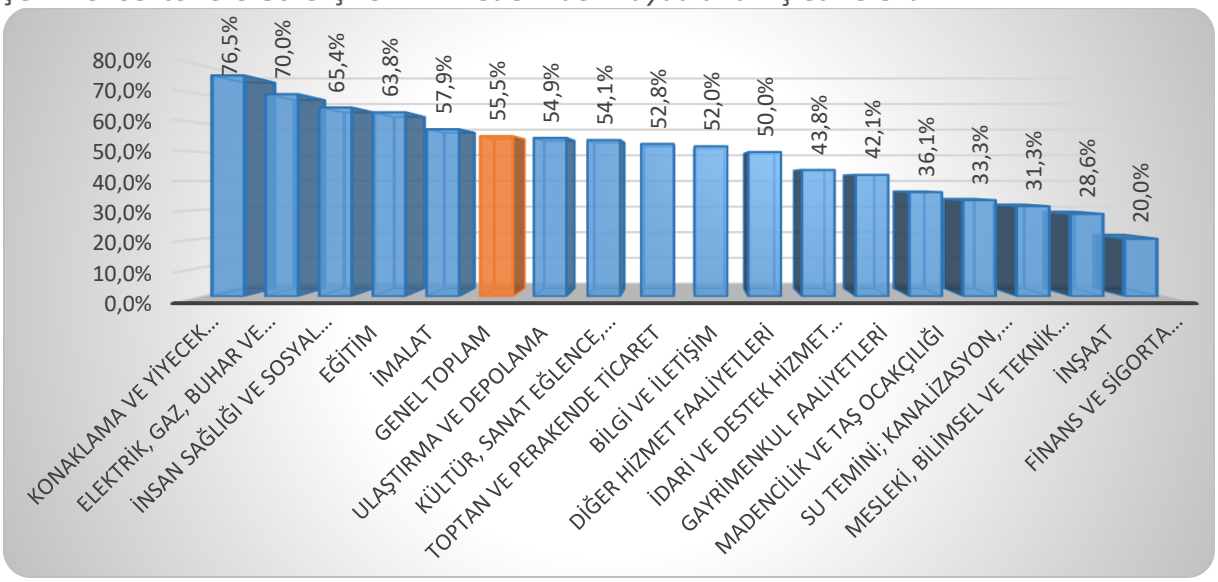

Kaynak: İPA 2019

Şekil 13'de İŞKUR hizmetlerinden son bir yıl içerisinde faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 53,3 seviyesindedir. Antalya ilinde bulunan 20+ istihdamlı işletmelerin yüzde 55,5'i İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bu oran Antalya ili için Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

Antalya ilinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe yer alan işletmelerin 76,5 i İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İlin en çok işletme sayısına sahip olan bu sektörün oranı il geneli olan yüzde 58,8'in üzerinde gerçekleşmiştir.

İŞKUR hizmetlerinden son bir yıl içerisinde faydalanmış olan işletmelerin yüzde 72,6' sı İŞKUR'dan Eleman Talebinde bulunmuştur. İşletmelerin 37,7'si İşbaşı Eğitim Programı hizmetinden yararlanırken yüzde 31,4'ü ise Teşvik kapsamında İŞKUR hizmetlerinden faydalanmışlardır.

Tablo 10: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanan İşletmelerin, Hizmetlerimize Göre Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Danışmanlık ve Yönlendirme	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Teşvik
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4,1%	43,2%	73,2%	52,4%	1,2%	3,4%	42,6%
Toptan ve perakende ticaret	1,6%	23,8%	70,7%	31,2%	2,2%	0,3%	27,1%
İmalat	1,9%	20,2%	83,1%	27,2%	1,4%	0,5%	25,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,9%	22,6%	68,9%	18,9%	0,9%	0,9%	21,7%
İnşaat	3,0%	25,2%	76,8%	23,2%	1,0%	0,0%	21,2%
Eğitim	1,1%	30,7%	64,8%	28,4%	1,1%	0,0%	19,3%
Ulaştırma ve depolama	1,4%	28,8%	68,5%	34,2%	1,4%	0,0%	26,0%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,0%	28,0%	67,6%	51,5%	2,9%	0,0%	23,5%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,4%	31,0%	61,9%	45,2%	0,0%	2,4%	42,9%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,3%	20,0%	70,0%	46,7%	6,7%	0,0%	30,0%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3,8%	30,8%	80,8%	34,6%	7,7%	0,0%	57,7%
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	7,7%	84,6%	7,7%	0,0%	0,0%	23,1%
Bilgi ve iletişim	0,0%	15,4%	46,2%	76,9%	0,0%	0,0%	15,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0%	50,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	12,5%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0%	28,6%	57,1%	0,0%	0,0%	0,0%	28,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	20,0%	60,0%	80,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%
Genel Toplam	**2,5%**	**30,7%**	**72,6%**	**37,7%**	**1,6%**	**1,3%**	**31,4%**

Kaynak: İPA 2019

Çalışma kapsamında Antalya ilinde en fazla işletme sayısına sahip sektör olan Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe işverenlerin yüzde 73,2'si İŞKUR'dan Eleman Talebinde bulunmuş, yüzde 52,4'ü İşbaşı Eğitim Programından yararlanmış ve yüzde 43,2'si ise Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetlerinden son bir yıl içerisinde yararlanmıştır. Sektör bazında işverenlerin son bir yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden yararlandığı sorusunun cevabı Tablo 10'da bulunmaktadır.

İŞKUR'un sunmuş olduğu çalışanlara yönelik eğitim hizmetlerinden Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründeki işletmelerin son bir yılda yüzde 20'si faydalanmıştır.

Tablo 11: İŞKUR'un Desteklemesini İstediğiniz Alanlar

Alanlar	Oran
İşe Uygun Eleman Temini	59,4%
Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği	58,4%
Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği	51,6%
İşbaşı Eğitim Programı	26,0%
Çalışanların niteliklerinin artırılması için mesleki eğitim desteği sunulması	22,5%
İşyerime özel sektörel danışmanlık vermesi	8,5%
Genel Toplam	**100,0%**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde İŞKUR'un işletmeleri en fazla hangi alanda desteklemesi gerektiği sorulduğunda; işverenlerin yüzde 59,4'ü İşe Uygun Eleman Temini cevabını vermiştir. Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği ikinci sırada yer alırken, sonrasında ise Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği seçeneği işaretlenmiştir.

Şekil 14: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri

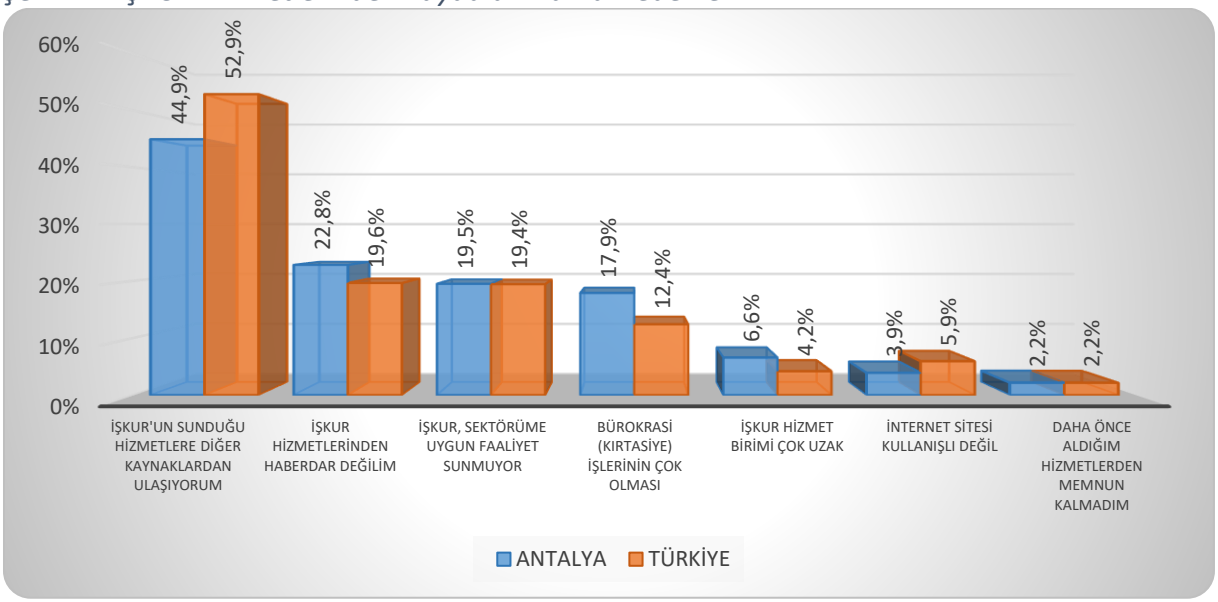

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanmama nedenlerinde ilk üç sırada, yüzde 44,9 ile İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşılabilmesi, yüzde 22,8 ile "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" ve yüzde 19,5 ile "İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet

sunmuyor" yanıtları gerekçe gösterilmiştir. Türkiye genelinde ise Antalya ilinde olduğu gibi ilk sırada yüzde 52,9 ile İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşılabilmesi gerekçe gösterilmiştir. Türkiye genelinde hizmetlerden haberdar olmama nedeniyle "İŞKUR hizmetlerinden faydalanmıyorum" diyen işverenlerin oranı Antalya iline göre daha yüksek seviyededir. Antalya ilinde ise İŞKUR Hizmet biriminin uzak olmasından ötürü İŞKUR hizmetlerinden faydalanamıyorum diyen işverenlerin oranı Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.

Mevcut İstihdam

Antalya ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işletmelerde çalışanların verileri Mevcut İstihdam başlığı altında incelenecektir.

Tablo 12: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	33.344	74.199	107.543
Toptan ve perakende ticaret	16.229	25.869	42.098
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6.949	20.638	27.588
İmalat	6.566	17.538	24.104
İnşaat	1.856	12.478	14.334
Ulaştırma ve depolama	3.129	10.080	13.209
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	6.218	3.231	9.448
Eğitim	5.277	2.958	8.235
Diğer hizmet faaliyetleri	1.533	2.062	3.595
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1.359	1.967	3.326
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	638	1.632	2.270
Finans ve sigorta faaliyetleri	953	1.029	1.982
Madencilik ve taş ocakçılığı	102	1.505	1.608
Bilgi ve iletişim	321	1.049	1.370
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	178	743	921
Gayrimenkul faaliyetleri	156	554	710
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	91	520	611
Genel Toplam	**84.899**	**178.053**	**262.952**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 20+ istihdamlı işletmeler için toplam çalışan sayısı 262 bin 952 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 178 bin 53 erkek çalışan ve 84 bin 899 kadın çalışan mevcuttur.

Sektörlere göre dağılımda ise; Antalya ilinde çalışanların önemli bir kısmı Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile "toptan ve perakende ticaret" sektörlerinde istihdam edilmektedir. Toplam çalışanların yüzde 56,9'u bu iki sektörde yer almaktadır.

Kadın ve erkek istihdamının da en fazla olduğu sektör Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. İl genelindeki toplam kadın çalışanların yüzde 31'i Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe çalışmaktadır. Antalya ilinde kadın çalışan oranının en yüksek olduğu sektör ise Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe çalışanların üçte birini kadınlar oluşturmaktadır.
Türkiye genelinde İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ve Eğitim sektörlerinde kadın çalışan sayısının erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grupları	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
Hizmet ve Satış Elemanları	27.906	57.586	85.492
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	21.818	31.157	52.975
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	10.982	14.950	25.933
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2.628	21.418	24.046
Profesyonel Meslek Mensupları	10.846	10.930	21.777
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	2.739	18.420	21.159
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	4.627	13.214	17.841
Yöneticiler	2.674	7.068	9.742
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	677	3.302	3.979
Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler	0	7	7
Genel toplam	**84.899**	**178.053**	**262.952**

Kaynak: İPA 2019

Meslek grubu bazında çalışan sayıları incelendiğinde en fazla çalışanı olan meslek grubu Hizmet ve Satış elemanlarıdır. Toplam çalışanlar içerisinde Hizmet ve Satış elemanlarının oranı yüzde 32,5 seviyesindedir. Antalya ilindeki kadın çalışanların yüzde 32,9'si; erkek çalışanların

ise yüzde 32,3'ü bu meslek grubunda bulunmaktadır. İkinci sırada ise Nitelik Gerektirmeyen Meslekler yer almakta ve toplam çalışanların yüzde 20,1'i bu meslek grubunda istihda edilmektedir. Üçüncü sırada ise yüzde 9,9 oran ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubu yer almaktadır.

Antalya ilinde Hizmet ve Satış Elemanları en fazla kadın ve erkek çalışan sayısına sahip meslek grubudur.

Tablo 14: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Toplam	Kadın	Erkek
Garson (Servis Elemanı)	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Garson (Servis Elemanı)
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Satış Danışmanı / Uzmanı	Aşçı
Aşçı	Garson (Servis Elemanı)	Güvenlik Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Şoför (Yolcu Tasıma)
Satış Danışmanı / Uzmanı	Aşçı	Beden İşçisi (Genel)
Bulaşıkçı (Stevard)	Satış Elemanı (Perakende)	Teknik Servis Elemanı
Temizlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Bulaşıkçı (Stevard)
Beden İşçisi (Genel)	Kasiyer	Satış Danışmanı / Uzmanı
Şoför (Yolcu Tasıma)	Bulaşıkçı (Stevard)	Şoför-Yük Taşıma
Satış Elemanı (Perakende)	Hemşire	Aşçı Yardımcısı

Kaynak: İPA 2019

Tablo 14'te ise Antalya ilinde cinsiyet bazında en fazla çalışanı olan meslekler görülmektedir. Toplam çalışan sayısının en fazla olduğu meslekler sırasıyla Garson (Servis Elemanı), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi ve Aşçı meslekleridir. Kadın çalışan sayısının en fazla olduğu ilk üç meslek, Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Satış Danışmanı / Uzmanı ve Garson (Servis Elemanı); Erkek çalışan sayısının ne fazla olduğu ilk üç meslek ise Garson (Servis Elemanı), Aşçı ve Güvenlik Görevlisi meslekleridir.

Şekil 15: İşletmelerde İnsan Kaynakları Sorumlu İstihdamı

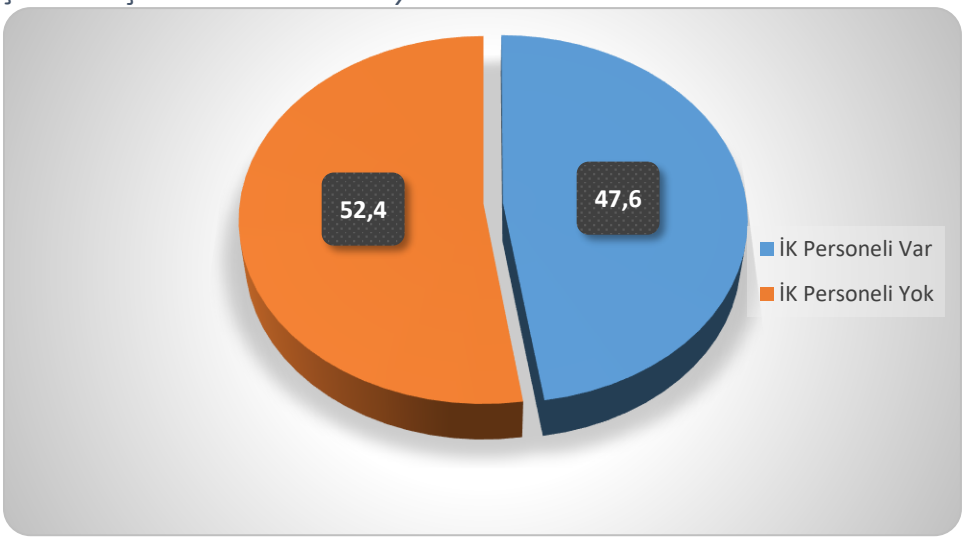

Kaynak: İPA 2019

Şekil 15'te görüldüğü üzere Antalya ilinde araştırma kapsamında yer alan işletmelerin yarısından fazlasında yüzde 47,6'sında İnsan Kaynaklarından sorumlu personel bulunmaktadır. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe bu oran yüzde 67,4, Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe yüzde 40,8 ve İmalat sektöründe ise yüzde 47,6 seviyesindedir.

Şekil 16: Genç (15-24 yaş) Personel Seçiminde Aranan Kriterlerin Dağılımı

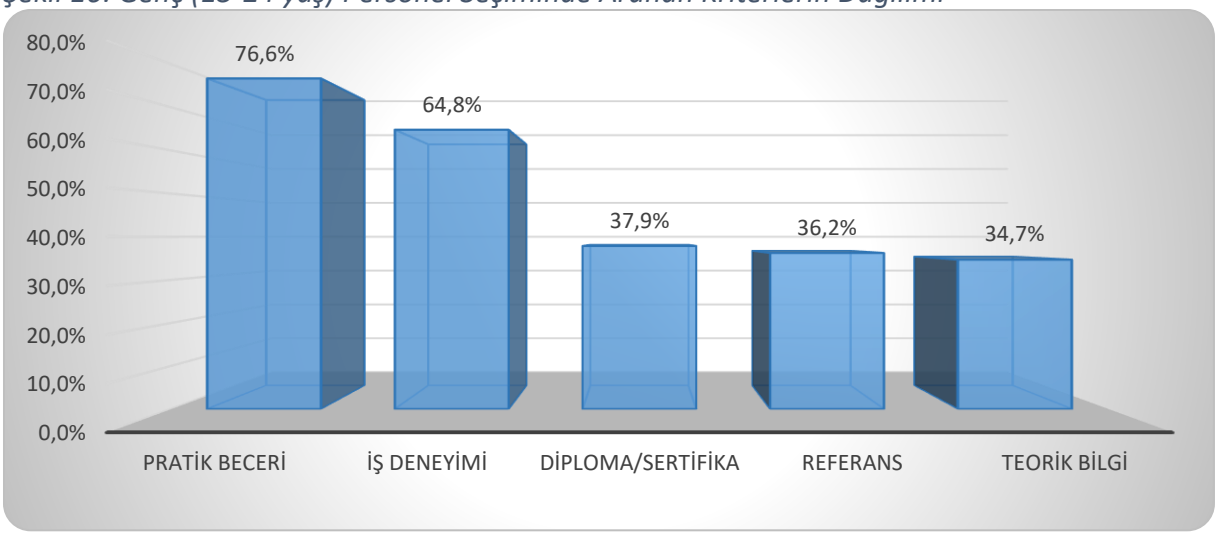

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 20+ çalışanı olan işletmeler genç personel seçerken aradıkları kriterler incelenmiştir. İşverenlerin yüzde 76,6'sı Pratik Beceri, yüzde 64,8'i İş deneyimi ve yüzde 37,9'u ise Diploma/Sertifika aramaktadır.

Türkiye genelinde ise en yüksek tercih edilen kriter, Antalya ilindekine benzer şekilde yüzde 72,6 ile Pratik Beceri kriteridir. Bunu sırasıyla yüzde 64,7 ile İş Deneyimi ve yüzde 35,7 ile

Diploma / Sertifika kriterleri izlemektedir. Geçtiğimiz yıl olduğu gibi bu yılki sonuçlarda göstermektedir ki Pratik Beceri kriteri hem Antalya ilinde hem de Türkiye genelinde genç personel seçerken en çok aranan kriterdir.

AÇIK İŞLER

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yöneltmek anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşletmeOranı

Sektörler	Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşletme Oranı
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3.724	3,3%	39,1%
Toptan ve perakende ticaret	1.094	2,5%	22,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	640	2,3%	28,9%
İmalat	582	2,4%	26,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	208	5,5%	21,4%
Ulaştırma ve depolama	188	1,4%	20,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	142	1,5%	26,9%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	127	5,3%	27,1%
Eğitim	118	1,4%	22,5%
İnşaat	108	0,7%	7,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	86	2,5%	15,6%
Bilgi ve iletişim	30	2,1%	32,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	28	3,8%	26,3%
Madencilik ve taş ocakçılığı	16	1,0%	13,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	13	1,4%	33,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5	0,8%	20,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5	0,3%	30,0%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	0	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**7.115**	**2,6%**	**25,8%**

Kaynak: İPA 2019

Çalışma kapsamında işletmelere ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, engelli çalışan tercih edip edemeyecekleri, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Antalya ili İşgücü Piyasası Araştırması sonucunda 820 işletmede 7 bin 115 açık iş tespit edilmiştir. Antalya ilinde açık iş sayısı en fazla olan sektör Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü Antalya ilinde çalışma kapsamında yer alan işletme sayısı en fazla olan sektördür. Toplam 7 bin 115 kişilik açık işin yüzde 39,1'ine tekabül eden 3 bin 724 kişilik kısmı, Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki işverenlerden gelmiştir. Açık işlerin olduğu diğer sektörler Toptan ve perakende ticaret, İdari ve destek hizmet faaliyetleri, İmalat sektörleridir.
Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 15'den de görüleceği üzere Antalya ilinde açık iş oranı yüzde 2,6 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde araştırma döneminde açık iş oranı yüzde 1,5 olarak tespit edilmiştir. Antalya ilindeki açık iş oranı Türkiye ortalamasının üstündedir. Antalya ilinde açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 5,5 ile Diğer hizmet faaliyetleri sektörü olarak tespit edilmiştir.

Antalya ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işletmelerin yüzde 25,8'inde açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasının üstünde olup Türkiye geneli için açık işi olan işletme oranı yüzde 18,4 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 17: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

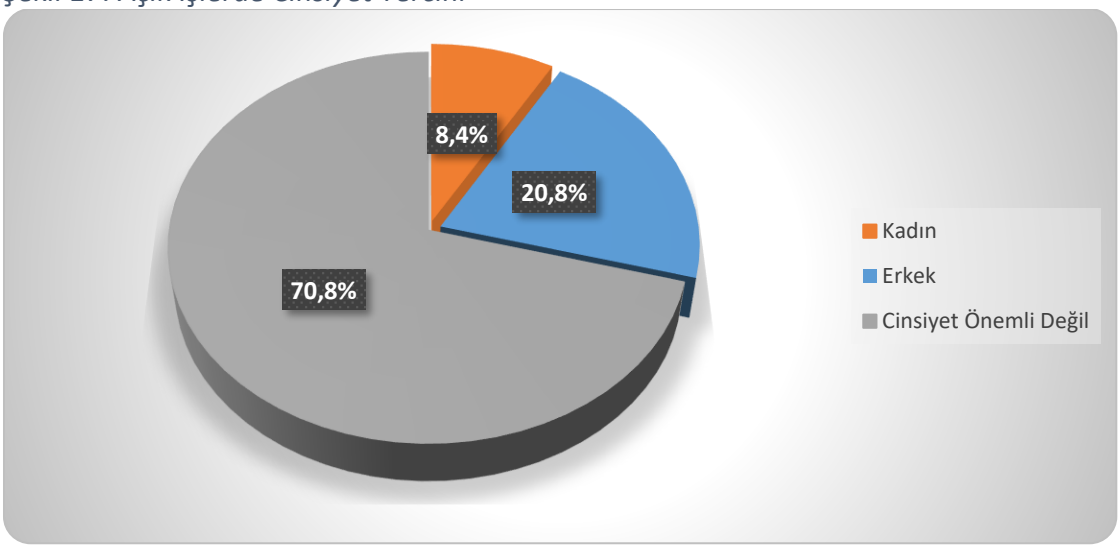

Kaynak: İPA 2019

Şekil 17'de Antalya ilinde araştırma sonucunda elde edilen açık işlerde 20+ çalışanı bulunan işletmelerin cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Antalya ilinde işverenler açık işlerin yüzde 70,8'inde cinsiyetin önemli olmadığını belirtirken, bu oran Türkiye genelinde yüzde 59,1 olarak gerçekleşmiştir. Kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise Türkiye genelinde yüzde 8,8 iken, Antalya ilinde yüzde 8,4 olarak Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde işverenlerin yüzde 32,1'i açık işlerinde erkek tercih edeceklerini belirtmiştir. Antalya ilinde ise işverenlerin yüzde 20,8'i mevcut açık işlerinde erkek tercih etmektedir.

Türkiye genelinde çalışan sayısı içinde kadınların payı düşük iken, işverenlerin büyük bir kısmı mevcut açık işlerinde istihdam edecekleri kişinin cinsiyetinin önemli olmadığını belirtmiştir. Bu durum kadın istihdamının artması konusunda önem arz etmektedir.

Şekil 18: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

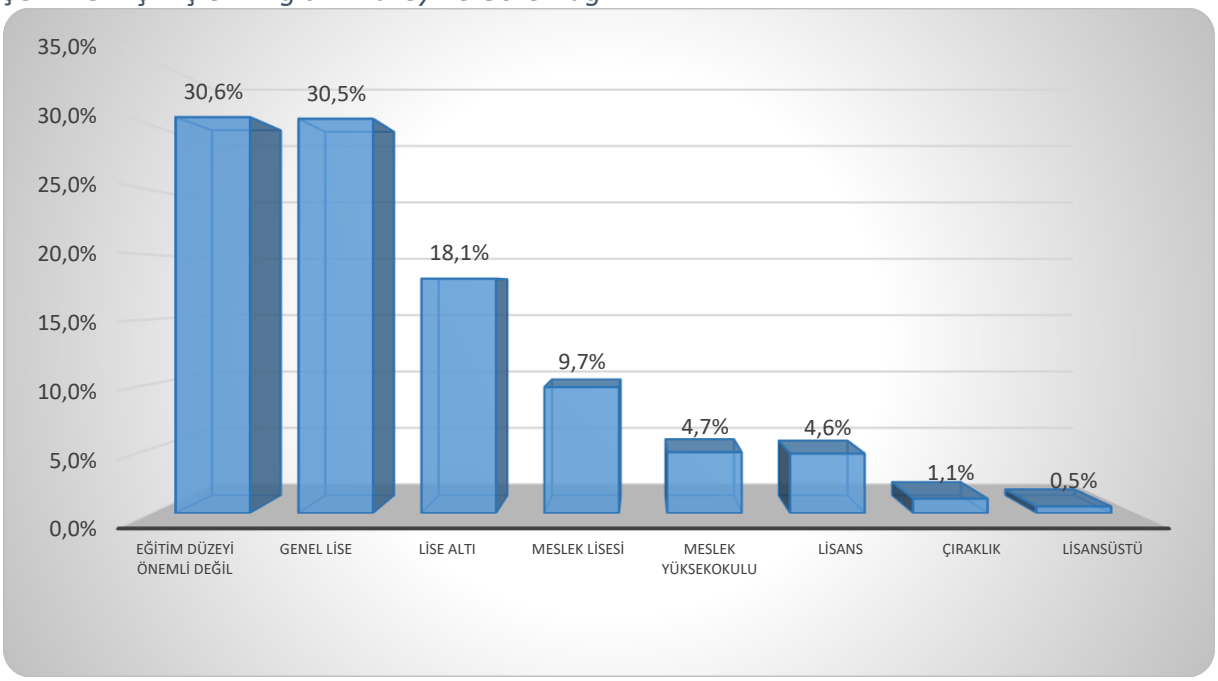

Kaynak: İPA 2019

İşverenlere mevcut açık işleri için aradıkları asgari eğitim düzeyi sorulmuştur. Antalya ilindeki açık işlerin yüzde 30,6'sında işverenler eğitim düzeyinin önemli olmadığını belirtmişlerdir. Açık işlerin yüzde 30,5'inde ise Genel Lise mezunu talep edilmiştir.

Şekil 19: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

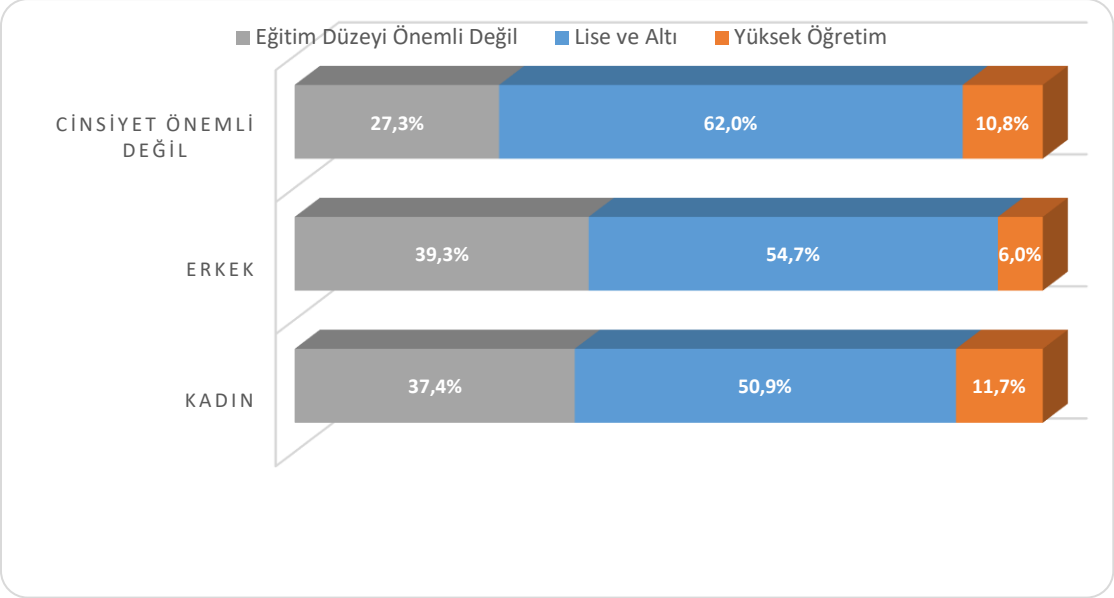

Kaynak: İPA 2019

Şekil 19'da açık işlerin cinsiyete ve eğitim düzeyine göre dağılımı görülmektedir. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde, yüzde 62 oranında lise altı eğitim düzeyi istenmektedir. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde yüzde 10,8 oranında yüksek öğretim seviyesi talep edilirken ve yüzde 27,3 oranında ise herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmemiştir. Erkeklerin tercih edildiği açık işlerde yüzde 39,3 oranında, kadınların tercih edildiği açık işlerde ise yüzde 37,4 oranında eğitim düzeyinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Kadınların tercih edildiği açık işler için asgari lise altı eğitim talebi olan işveren oranı 50,9' dur

Şekil 20: Açık İşlerde Engelli Çalıştırma Durumu

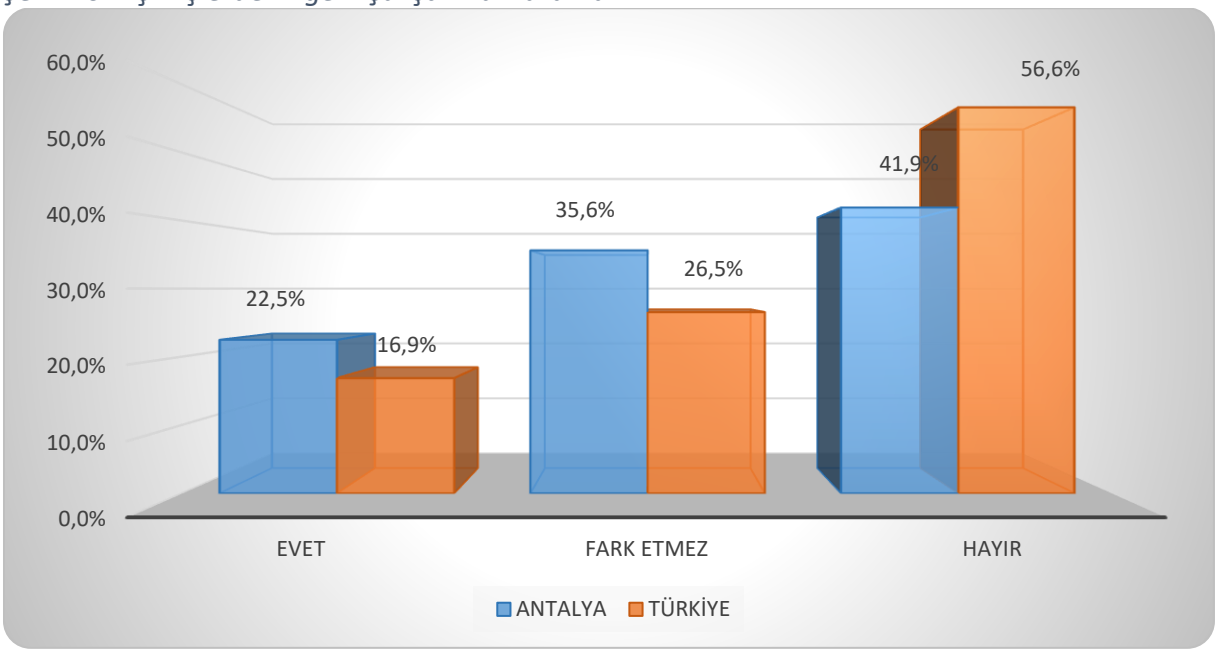

Kaynak: İPA 2019

Açık iş olan mesleklerde engelli çalıştırılmak istenmesi durumu incelendiğinde; Antalya ilinde mevcut açık işlerin 22,5'inde işverenler özellikle engelli tercih edeceklerini belirtmiştir. İstihdam edeceğim kişi için engel durumu olup olmaması farketmez şeklinde yanıt verilen açık iş oranı yüzde 35,6 seviyesindedir. Yani açık işler açısından genel değerlendirmede araştırma dönemindeki mevcut açık işlerin yüzde 58,1'inde engelli bireyler istihdam edilebilir.

Türkiye genelinde ise yüzde 16,9 oranında evet, yüzde 26,5 oranında farketmez denmiştir. Araştırma dönemindeki açık işlerin yüzde 43,4'ü için işverenler engelli tercih edebileceğini söylemiştir. Antalya ilinde Türkiye geneline göre açık işler için engelli işçi çalıştırma eğiliminin daha yüksek oranda olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 21: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

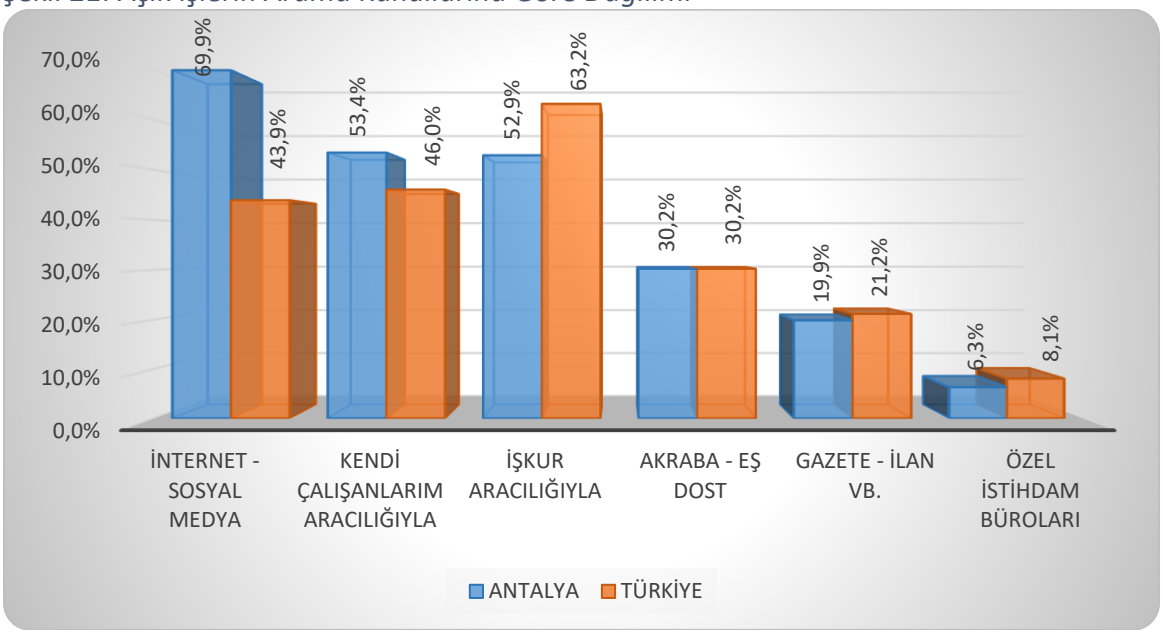

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 21'de Antalya ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur. Antalya ilinde 20+ istihdamlı işletmelerden alınan açık işlerin yüzde 69,9'unda İnternet-Sosyal Medya aracılığıyla aranmaktadır. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 43,9 olarak gerçekleşmiştir. Antalya ilinde ikinci sırada yüzde 53,4 ile Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla arama kanalı kullanılmıştır. Üçüncü sırada ise yüzde 52,9 ile İŞKUR arama kanalı olarak kullanılmıştır.

Tablo 16: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceri	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	1	2	1
Takım Çalışması	3	3	1	2
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	1	2	4	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	3	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	5	5	5
Yabancı Dil	7	8	6	6
Analitik Düşünebilme	8	6	7	7
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	9	9	8	8
Bilgisayar Kullanımı	6	7	9	9
Yenilikçi Düşünce Yeteneği	10	10	10	10

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde cinsiyete göre açık işlerde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması incelendiğinde, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi erkekler için de ilk sırada yer almaktadır. Kadınların tercih edildiği açık işlerde ise ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi aranmaktadır. Antalya ilinde, yenilikçi düşünce yeteneği becerisi araştırma dönemindeki açık işler için işverenler tarafından aranmamaktadır.

Tablo 17: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı ve Açık İş Oranı

Meslek Grupları	Toplam Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı
Hizmet ve Satış Elemanları	3.565	4,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.611	3,0%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	583	2,7%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	453	1,7%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	371	1,5%
Profesyonel Meslek Mensupları	298	1,4%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	198	1,1%
Yöneticiler	20	0,2%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	16	0,4%
Genel Toplam	**7.115**	**2,6%**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup, toplam açık işler

içerisinde bu meslek grubunun payı yüzde 50,1'dir. İkinci sırada ise Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubu bulunmaktadır.

Antalya ili için tespit edilen yüzde 2,6'lık açık iş oranı meslek grupları bazında da değerlendirildiğinde, açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 4 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubudur. Daha sonra ise Açık iş oranı bakımından sırasıyla Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grupları gelmektedir.

Tablo 18: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grubu	Akraba - Eş Dost	Gazete - İlan vb.	İnternet - Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Hizmet ve Satış Elemanları	26,4%	19,1%	74,7%	54,3%	54,0%	6,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	30,2%	12,4%	75,0%	50,4%	56,6%	4,4%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	52,0%	32,0%	32,5%	68,7%	53,4%	6,2%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	21,9%	25,6%	76,5%	43,0%	48,2%	10,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	41,7%	23,8%	41,7%	53,9%	51,1%	3,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	24,4%	24,4%	78,3%	38,8%	47,4%	13,1%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	36,8%	32,1%	75,6%	49,7%	45,6%	4,7%
Yöneticiler	25,0%	15,0%	85,0%	15,0%	40,0%	10,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	81,3%	37,5%	68,8%	18,8%	37,5%	0,0%
Genel Toplam	**30,2%**	**19,9%**	**69,9%**	**52,9%**	**53,4%**	**6,3%**

Kaynak: İPA 2019

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları değerlendirilecek olursa; İŞKUR'un en yüksek oranda kullanıldığı meslek grupları Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Hizmet ve Satış Elemanları, Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler olmuştur. Tüm meslek gruplarına ait açık işler için İnternet-Sosyal Medya arama kanalı olarak işverenler için ilk sırada tercih edilmiştir.

Tablo 19: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması

Meslekler	Bilgisayar kullanımı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim ve İfade Yeteneği	Proje Tabanlı Çalışma	Satış ve Pazarlama Becerisi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki, Teknik Bilgi ve Tecrübe
Garson (Servis Elemanı)	10	4	8	2	9	7	6	3	5	1
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	-	3	6	4	-	7	5	2	8	1
Güvenlik Görevlisi	7	5	6	3	-	8	1	2	9	4
Bulaşıkçı (Stevard)	-	1	6	5	9	7	4	3	8	2
Aşçı	-	2	5	4	7	-	6	3	8	1
Reyon Görevlisi	6	3	5	1	-	4	7	2	-	8
Çamaşırhane Görevlisi	5	1	-	6	-	-	3	2	-	4
Satış Elemanı (Perakende)	-	6	-	-	-	3	5	1	4	2
Servis Komisi	-	5	8	2	8	6	4	1	7	3
Cankurtaran	-	4	2	1	7	-	3	6	7	5

Kaynak: İPA 2019

Tablo 19'da Antalya ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Garson (Servis Elemanı), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi ve Aşçı mesleklerinde aranan becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki, Teknik Bilgi ve Tecrübe ön plana çıkmaktadır.

Satış Elemanı(Perakende), Servis Komisi, mesleklerinde mesleklerinde Takım Çalışması ilk sırada aranmaktadır. Güvenlik Görevlisi mesleği için ilk sırada Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme, Bulaşıkçı (Stevard) için ise ilk sırada aranan beceri Fiziki ve Bedensel Yeterliliktir.

Tablo 20: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Şoför (Yolcu Tasıma)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Oda Görevlisi-Turizm	Market Elemanı	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi
Garson (Servis Elemanı)	Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi
Paketleme İşçisi	Garson (Servis Elemanı)	Bulaşıkçı (Stevard)	Bulaşıkçı (Stevard)
Temizlik Görevlisi	Bulaşıkçı (Stevard)	Aşçı	Aşçı
Masaj Uygulayıcısı/Masöz	Şoför-Yük Tasıma	Reyon Görevlisi	Reyon Görevlisi
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Genel Alan Temizleme ve Düzenleme Görevlisi / Meydancı (Otel)	Satış Elemanı (Perakende)	Çamaşırhane Görevlisi
Satış Danışmanı / Uzmanı	Genel Alan Temizleme Görevlisi/Meydancı	Çamaşırhane Görevlisi	Satış Elemanı (Perakende)
Reyon Görevlisi	Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)	Servis Komisi	Servis Komisi
Misafir İlişkileri Görevlisi (Guest Relations Officer)	Aşçı	Cankurtaran	Cankurtaran

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Garson (Servis Elemanı), Beden İşçisi (Genel), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Bulaşıkçı (Stevard) meslekleridir. İşverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde bulundukları açık iş sayısı en fazla olan üç meslek ise Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Oda Görevlisi-Turizm, Garson (Servis Elemanı) meslekleridir. Açık işlerde erkek işgücü tercihinin olduğu ve açık iş sayısının en fazla olduğu üç meslek; Şoför (Yolcu Tasıma), Market Elemanı, Güvenlik Görevlisi, cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde ise Garson (Servis Elemanı) , Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Güvenlik Görevlisi meslekleridir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son 1 yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunun nedenleri sorulmuştur. Derlenen verilerle Antalya ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön

vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir.

Araştırma kapsamında yapılan ziyaretler sonucu Türkiye genelinde 22 bin 626 işletmede (20+ istihdamlı) eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Antalya ilinde ise 20+ istihdamlı 920 işletme temininde güçlük çekilen meslekler olduğunu ifade etmiştir. Antalya ilindeki işletmelerin yüzde 29'u son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektiğini belirtirken ülke genelinde bu oran yüzde 23,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 21: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4.115
İmalat	575
Toptan ve perakende ticaret	565
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	501
İnşaat	342
Diğer hizmet faaliyetleri	339
Ulaştırma ve depolama	175
Eğitim	174
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	133
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	132
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	67
Bilgi ve iletişim	31
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	16
Gayrimenkul faaliyetleri	15
Madencilik ve taş ocakçılığı	12
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	0
Finans ve sigorta faaliyetleri	0
Genel Toplam	**7.193**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde eleman temininde güçlük çeken işletmeleri sektörel olarak incelediğimizde; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İmalat, Toptan ve perakende ticaret sektörlerinde

bulunan işletmelerin son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektikleri dikkat çeken bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra eleman temininde güçlük çekmeyen işletme sayısının en fazla olduğu sektörler Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri, Finans ve sigorta faaliyetleri sektörleridir.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü gibi Antalya ilinde işletme sayısının yoğun olduğu bir sektörün eleman temininde güçlük çeken işletme sayısının yüksek çıkması Antalya ilinde bu alanda faaliyet gösteren işletme sayısının fazla olmasının yanında açık iş sayısının da fazla olmasından kaynaklanmaktadır. İkinci ve üçüncü sırada ise İmalat ve Toptan ve Perakende Ticaret sektöreleri gelmektedir.

Antalya ilinde 7 bin 193 kişilik işgücü temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları sektör bazında incelendiğinde, özellikle Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü ön plana çıkmaktadır. Antalya ilinde temininde güçlük çekilen elemanların yüzde 41,4'ü bu sektörde gerçekleşmiştir. Bunun dışında, İmalat ve Toptan ve perakende ticaret sektörleri de eleman temininde güçlük çekmede ön plana çıkan diğer sektörlerdir.

Şekil 22: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

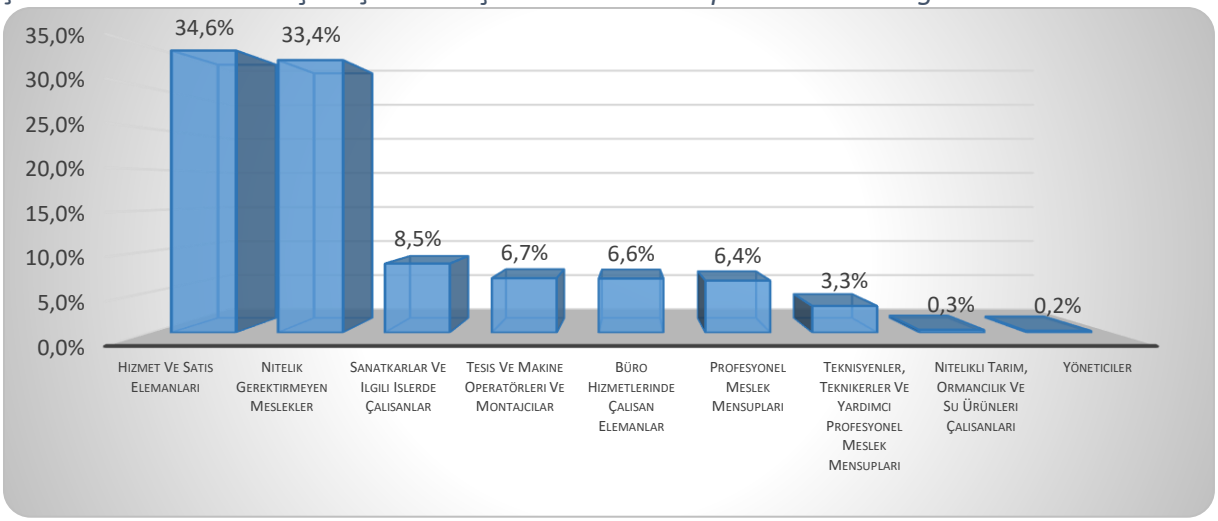

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok 2 bin 487 kişi ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 34,6' sı bu meslek grubunda yer almaktadır.

Türkiye genelinde Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu temininde güçlük çekilen eleman sayısında birinci sırada bulunmaktadır. Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen meslekler içerisinde ilgili meslek grubunun payı yüzde 30,7 seviyesindedir.

Tablo 22: Mesleklere Göre TGÇM Dağılımı

TGÇM	Eleman Sayısı
Garson (Servis Elemanı)	1.006
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	987
Bulaşıkçı (Stevard)	564
Aşçı	259
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	215
Temizlik Görevlisi	186
Servis Komisi	181
Güvenlik Görevlisi	160
Genel Alan Temizleme ve Düzenleme Görevlisi / Meydancı (Otel)	158
Barmen-Barmaid	131
Diğer	3.345
Toplam	**7.193**

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada 1006 kişi ile kişi ile Garson (Servis Elemanı) mesleği yer almaktadır. Bu mesleğin ardından sırasıyla 987 kişi ile Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi ve 564 kişi ile Bulaşıkçı (Stevard) meslekleri gelmektedir.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda; Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Garson (ServisElemanı), Aşçı, Bulaşıkçı (Stevard) mesleklerinin yine ilk sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Antalya ilinde söz konusu meslekler, önceki yıllarda olduğu gibi temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Garson (Servis Elemanı), Temizlik Görevlisi, Aşçı, Bulaşıkçı (Stevard) gibi mesleklerinin aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında yer alması, ilin istihdam politikalarına yön vermesi adına önemli bir bilgidir.

Şekil 23: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

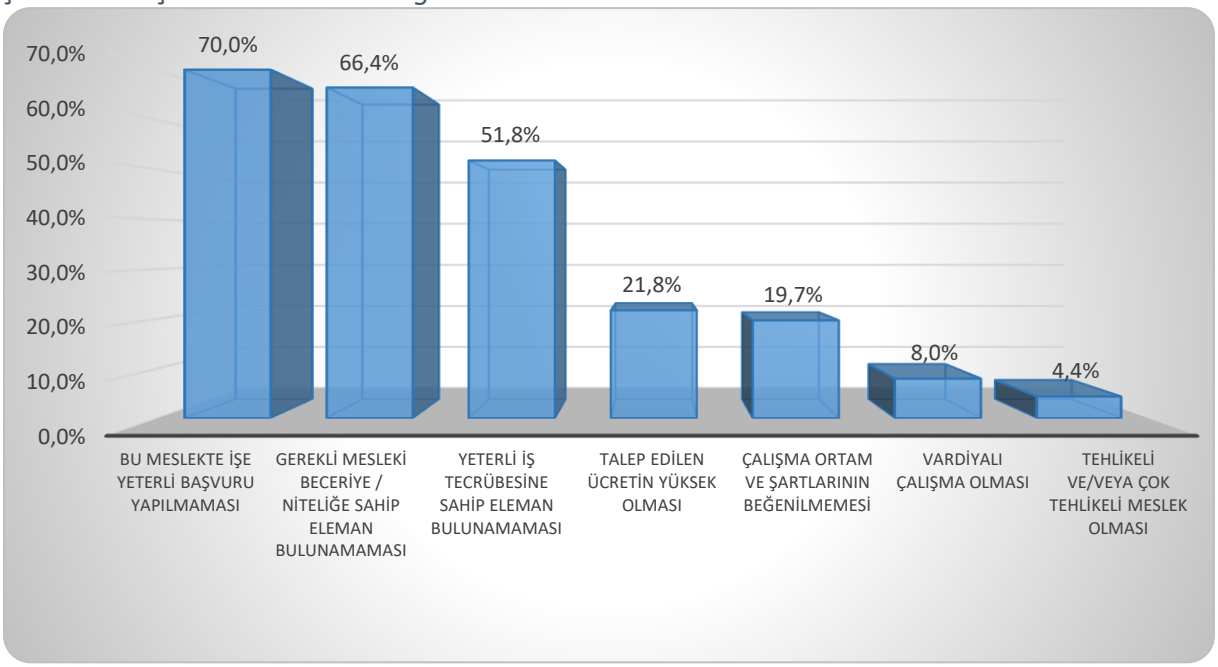

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması yer almaktadır. Türkiye geneli 20+ istihdamlı işletmelerin TGÇM Nedenleri Dağılımında ilk sırada Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması yer almaktadır.

Tablo 23: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri

Meslekler	Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	Talep edilen ücretin yüksek olması	Vardiyalı çalışma olması	Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması
Garson (Servis Elemanı)	78,1%	66,6%	54,4%	17,4%	19,0%	7,8%	0,8%
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	84,6%	58,0%	47,4%	27,5%	24,0%	4,2%	3,1%
Bulaşıkçı (Stevard)	80,2%	62,4%	49,5%	16,7%	12,7%	2,7%	0,9%
Aşçı	76,7%	52,2%	42,3%	13,4%	40,3%	14,2%	2,0%
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	68,1%	75,2%	64,3%	11,0%	28,1%	10,5%	1,0%
Temizlik Görevlisi	92,3%	50,0%	44,0%	39,0%	22,0%	22,5%	18,1%
Servis Komisi	82,5%	55,9%	39,5%	25,4%	18,1%	11,9%	11,3%
Güvenlik Görevlisi	60,9%	57,1%	25,6%	42,3%	21,8%	16,0%	0,0%
Genel Alan Temizleme ve Düzenleme Görevlisi / Meydancı (Otel)	63,0%	64,3%	39,0%	9,7%	9,7%	5,2%	5,8%
Barmen-Barmaid	75,8%	57,8%	43,8%	9,4%	18,8%	14,1%	0,0%

Kaynak: İPA 2019

Mesleklere göre TGÇM dağılımı incelendiğinde, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği görülmektedir. TGÇM nedenlerinin dağılımına bakıldığında ise ilk sırada sırada Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması gelmektedir.

Antalya ilinde eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenlerine bakıldığında, çoğu meslek için ilk sırada Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması TGÇM nedeni olduğu görülmektedir. Temizlik Görevlisi, Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Hizmetleri Görevlisi, Servis Komisi gibi mesleklerde ise TGÇM nedeni olarak ilk sırada Yeterli Başvuru yapılmaması belirtilmiştir. Tehlikeli veya Çok Tehlikeli Meslek Olması seçenekleri ilk on meslek arasında temininde güçlük çekilme nedeni olarak Güvenlik Görevlisi ve Barmen-Barmaid mesleklerinde görülmüştür.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu bağlamda işverenlere bir sonraki yılda öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir.

Bu bölümde Antalya ilinde 2019 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen “30 Nisan 2020 tarihi itibariyle işletmenizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?” sorusuna Türkiye genelinde işletmelerin yüzde 19,3’ü istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Antalya ilinde işletmelerin yüzde 16,8’i istihdamın artacağını öngörmüştür. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işletmelerin oranı, ülke genelinde yüzde 3,9 ve Antalya ilinde ise yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 24: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artış	Azalış	Değişmeyecek	Fikrim Yok
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,1%	1,6%	29,8%	54,5%
Toptan ve perakende ticaret	17,9%	2,2%	27,8%	52,1%
İmalat	17,7%	1,4%	24,7%	56,2%
İnşaat	9,5%	5,8%	22,0%	62,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	21,5%	3,3%	26,9%	48,3%
Eğitim	21,7%	2,9%	28,3%	47,1%
Ulaştırma ve depolama	21,0%	3,0%	27,1%	48,9%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	22,1%	1,0%	38,5%	38,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	15,6%	6,3%	25,0%	53,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	15,5%	1,2%	31,0%	52,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	27,1%	0,0%	39,6%	33,3%
Madencilik ve taş ocakçılığı	13,9%	0,0%	33,3%	52,8%
Bilgi ve iletişim	28,0%	4,0%	36,0%	32,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	36,8%	0,0%	31,6%	31,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,0%	0,0%	20,0%	80,0%
Finans ve sigorta faaliyetleri	20,0%	0,0%	40,0%	40,0%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10,0%	0,0%	30,0%	60,0%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	-	-	-	-
Genel Toplam	**16,8%**	**2,5%**	**27,9%**	**52,8%**

Kaynak: İPA 2019

Sektörlere göre istihdam değişim beklentisi incelendiğinde istihdamda artış bekleyen işletmelerin oranı sırasıyla Gayrimenkul faaliyetleri sektörlerinde en yüksek düzeydedir. İstihdamda azalış bekleyen işletme oranı en yüksek sektörler ise Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler ile İnşaat sektörleridir. Finans ve sigorta faaliyetleri sektörü ile Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektörlerinde yer alan işletmelerin tamamı gelecek dönemde istihdamlarının değişmemesini beklemektedirler. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri işletmelerin çoğunluğu ise istihdam değişimine ilişkin fikir beyan etmemiştir.

Tablo 25: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NIDO
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	441	13,2%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	226	10,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	315	8,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	58	8,2%
İnşaat	1.175	8,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1.550	5,6%
Bilgi ve iletişim	72	5,2%
Toptan ve perakende ticaret	2.190	5,2%
Madencilik ve taş ocakçılığı	69	4,3%
İmalat	907	3,8%
Eğitim	300	3,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.979	2,8%
Ulaştırma ve depolama	347	2,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	155	1,6%
Finans ve sigorta faaliyetleri	11	0,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2	0,3%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	0	0,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0	0,0%
Genel Toplam	**10.798**	**4,1%**

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işletmelerde 2020 Nisan-Mayıs dönemlerinde 2019 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 3,6 artacağı beklenmekte olup Antalya ilinde ise bu oran yüzde 2,5 olup ülke genelinin altında gerçekleşmiştir.

En fazla net istihdam değişimi 4 bin 763 kişilik artış ile Hizmet ve Satış Elemanları sektöründe beklenmektedir. En fazla net istihdam değişim oranı ise yüzde 5,6 ile yine Hizmet ve Satış Elemanları sektöründe beklenmektedir.

Tablo 26: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grupları	Net İstihdam Değişimi	NIDO
Hizmet ve Satış Elemanları	4.763	5,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2.753	5,2%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.085	4,5%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	721	3,4%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	515	2,9%
Profesyonel Meslek Mensupları	444	2,0%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	456	1,8%
Yöneticiler	45	0,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	15	0,4%
Genel Toplam	**10.798**	**4,1%**

Kaynak: İPA 2019

Silahlı Kuvvetlerle İlgili Meslekler grubu hariç diğer tüm meslek gruplarında istihdam artışı beklenmektedir. En fazla istihdam artışı beklenen meslek grubu ise 4 bin 763 kişilik artış ile Hizmet ve Satış Elemanları çalışanlardır. En az artış beklenen meslek grubu ise 15 kişilik artış ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır.

Tablo 27: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Garson (Servis Elemanı)	Mermer Ebatlandırma İşçisi
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Diğer Öğretmenler
Güvenlik Görevlisi	Ürün Tanıtım Görevlisi
İnşaat İşçisi	Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)
Satış Danışmanı / Uzmanı	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme Teknisyeni
Aşçı	Isı Yalıtımcısı/İzolasyoncu (Sanayi Tıpı Kazan-Boru)
Satış Elemanı (Perakende)	Animasyon Programcısı
Beden İşçisi (İnşaat)	Ambalajcı (El İle)
Reyon Görevlisi	Kamyon Şoförü
Turizm ve Otel İşletmeciliği Meslek Elemanı	Duvarcı

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde gelecek dönem, net istihdam artışının en fazla olması beklenen ilk üç meslek sırasıyla, Garson (Servis Elemanı), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi, Güvenlik Görevlisi

olup, Mermer Ebatlandırma İşçisi, Diğer Öğretmenler, Ürün Tanıtım Görevlisi ise en fazla net istihdam azalışı beklenen ilk üç meslek olarak sıralanmaktadır.
Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda Garson (Servis Elemanı), Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi mesleği istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde yine ilk sıralarda yer almaktadır.

Geçtiğimiz yıl istihdam azalışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda Antalya ili için ilk sıradaki meslekler arasında aynı meslek bulunmamaktadır.

Şekil 24: Teşviklerin İstihdama Katkısı

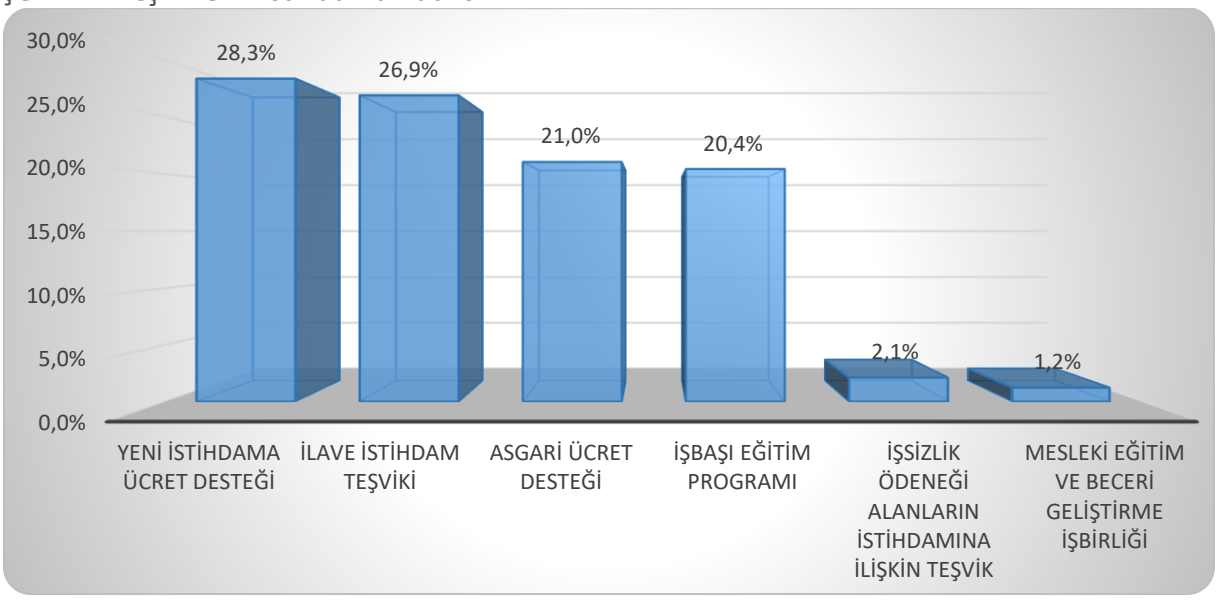

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 20+ çalışanı olan işletmelere teşviklerin istihdama olan katkısı sorulmuştur. İşverenler, istihdama en çok katkı sunan teşvikin 28,3 oran ile Yeni İstihdama Ücret Desteği olduğunu beyan etmişlerdir. İkinci sırada ise 26,9 oran ile İlave İstihdam Teşviki yer almaktadır. İşverenler, İstihdama en düşük katkıyı sunan teşvikin ise Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliğ olarak değerlendirmiştir.

Türkiye genelinde işverenlerin yüzde 34,4'ü istihdama en çok katkı sunan teşvikin İlave İstihdam desteği olduğunu beyan etmişlerdir. İkinci sırada ise Yeni İstihdama Ücret Desteği gelmektedir.

Şekil 25: Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Etkisi

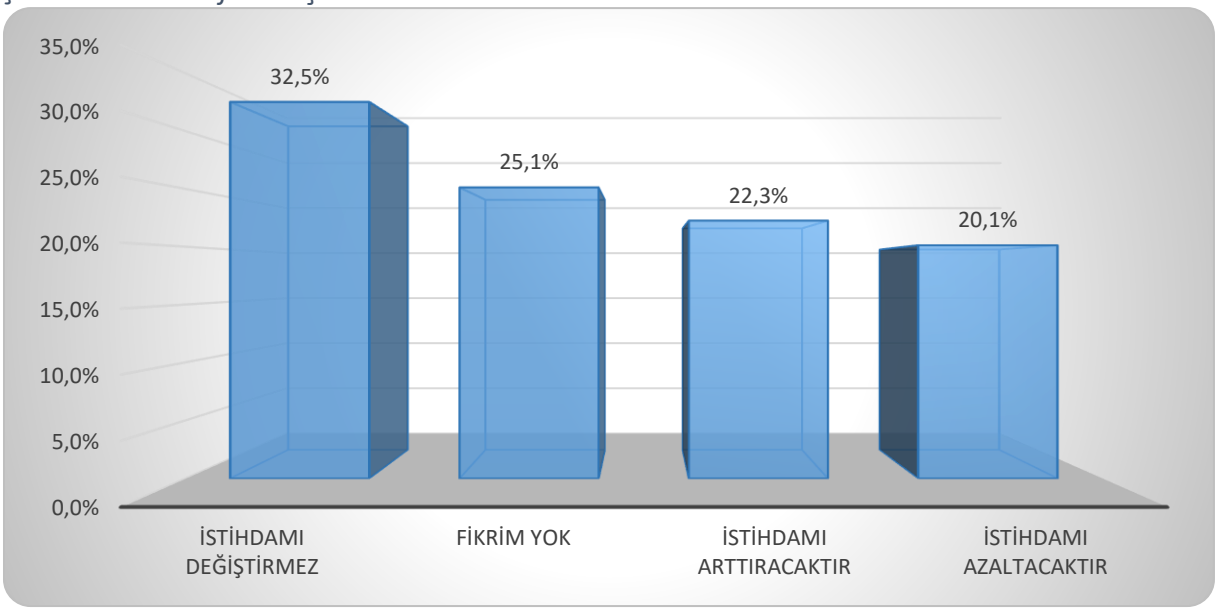

Kaynak: İPA 2019

Antalya ilinde 20+ çalışanı olan işletmelerin teknolojik gelişmelerin istihdama etkisi konusunda görüşleri sorulmuştur. İşverenlerin yüzde 22,3'ü istihdamı arttıracağını beyan ederken, yüzde 2,1'i ise istihdamı azaltacağını düşünmektedir. İşverenlerin yüzde 32,5'i teknolojik gelişmelerin istihdamı değişmeyeceği görüşündeyken, yüzde 25,1'i ise fikir beyan etmemiştir.

Teknolojik gelişmelerin istihdama etkisine ilişkin beklentiler sektörler arası farklılık göstermektedir. Antalya ilinde; birçok sektörde faaliyet gösteren işverenlerin yaklaşık dörtte bir teknolojik gelişmelerin istihdamı arttıracağını savunmaktadır.

Türkiye genelinde ise işletmelerin yüzde 31,2'si teknolojik gelişmelerin istihdamı değiştirmeyeceğini, yüzde 22,7'si istihdamı arttıracağını ve yüzde 21'i ise istihdamı azaltacağını düşünmektedir.

SONUÇ

Antalya İşgücü Piyasası Araştırma Raporunun temel amacı, 2019 yılında Antalya ilinde gerçekleşmiş olan İşgücü Piyasası Araştırması çerçevesinde ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerinin tespit edilerek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliklerin giderilmesi, işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Ayrıca araştırma kapsamında mevcut işletmelerden alınan bilgiler doğrultusunda temininde güçlük çekilen işgücüne gerekli niteliklerin kazandırılması için aktif istihdam politikalarının planlanmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

İl genelinde 2013 yılı TÜİK verilerine göre işsizlik oranının yüzde 7,9 olduğunu görmekteyiz. TÜİK 2013 yılından günümüze il bazında değil ulusal ve bölgesel işsizlik oranı verisi yayınlamaktadır. 2018 TÜİK verilerine göre TR61(Antalya-Isparta-Burdur) bölgesinde işsizlik oranı yüzde 11,6'tir.

Antalya ilinde İŞKUR'da kaydı bulunan işsizlerin büyük bir bölümünün vasıf gerektirmeyen mesleklere sahip olduğu görülmektedir. Antalya'da mesleksizlik kaynaklı işsizlik sıkıntısı kadar kalifiye eleman sıkıntısı da yaşanmaktadır. İşverenler, açık işlerinde ve eleman temininde güçlük çektiği mesleklerde çalışacak personelin mesleki becerisi ve tecrübesine önem verdiğini ifade etmektedir. Bu durum kalifiye eleman talebinin karşılanamadığını göstermekte olup İŞKUR'un mesleki eğitim kursları gibi aktif işgücü programlarının önemini ortaya çıkarmaktadır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan temininde güçlük çekilen mesleklere göre bir planlamayla kursların açılması istihdama yardımcı olacaktır.

Antalya ili İşgücü Piyasası Araştırma sonuçlarına göre toplam çalışanların yüzde 41,7'si erkeklerden, sadece yüzde 39,3'ü kadınlardan oluşmaktadır. İlimizde en fazla sayıda kadın çalışanın istihdam edildiği sektör Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. Sektörler kendi içinde değerlendirildiğinde ise kadın çalışan oranı en yüksek olan sektör İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür. Kadın çalışan oranı diğer sektörler ile kıyaslandığında nispeten daha yüksek olan sektörler Eğitim, Diğer Hizmet Faaliyetleri gibi genellikle belirli bir eğitim düzeyi gerektiren işletmelerdir. Yukarıda açıklanan göstergelerle birlikte bu gösterge de Antalya ilinde belirli bir eğitim düzeyine sahip kadınların istihdam edilme şansının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde ve ilimizde istihdamın arttırılması için kadınların işgücüne katılımı artmalı ve kadın istihdamı teşvik edilmelidir. Bunun için de kadın eğitim seviyesinin artırılması ve düşük eğitim seviyesine sahip kadınların istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Antalya ilinde İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin çoğunun nitelik gerektirmeyen mesleklerde kayıtlı olduğu görülmektedir. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır.

2018 yılında aktif işgücü piyasası programları kapsamında 74 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 1442 kişi faydalanmıştır. Kurs sayılarında 2011 yılına göre bir azalış söz konusudur. Buna paralel olarak kursiyer sayısında da azalış olmuştur. Bunun nedeni yıllar içerisinde işbaşı eğitim programının daha fazla tercih edilmesidir. İŞKUR tarafından açılan kurs ve işbaşı eğitim programlarının yararlanıcılara mesleki beceri ve tecrübe kazandırdığı bunun sonucunda da yararlanıcıların işgücü piyasasında tutunma ihtimalinin arttığı söylenebilir.

İŞKUR'un düzenlendiği aktif işgücü programları ile kişilerin işgücü piyasasının gerekleri hakkında bilgilerini artırarak meslek kazanmaları, mesleklerinde gerekli beceri ve tecrübeyi kazanmaları amaçlanıp böylece işgücü piyasasına girişte İŞKUR'un aracı rol alması amaçlanmaktadır. Yıllar itibariyle istatistikler incelendiğinde aktif işgücü programlarına ilginin arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Antalya ilinde 20+ istihdamlı işletmelerde çalışan sayılarına göre istihdamda öncü sektörler Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, Toptan ve perakende ticaret, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İmalat, İnşaat sektörleridir.
Antalya ili İşgücü Piyasası Araştırması döneminde 3 bin 177 işletmede 7 bin 115 açık iş tespit edilmiştir. Antalya ilinde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 7 bin 115 kişilik açık işin yüzde 39,1'ine tekabül eden 3 bin 724 kişilik kısmı, bu sektördeki işverenlerden gelmiştir. İlgili dönemde açık işlerin olduğu diğer sektörler ise Toptan ve perakende ticaret, İmalat, Diğer hizmet faaliyetleri sektörleridir.

Antalya ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işletmelerin yüzde 25,8'inde açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasının üstünde olup Türkiye geneli için açık işi olan işletme oranı yüzde 18,4 olarak gerçekleşmiştir.

Antalya ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla sayıda açık işin Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 50,1'dir.

Açık işi olan işletmelerin yüzde 30,6'sının; aradıkları elemanlarda istenilen eğitim düzeyine verdikleri "eğitim düzeyi önemli değil" cevabı dikkat çekicidir. Bunun arkasında işverenlerin aradıkları elemanlarda eğitim düzeyinden çok iletişim ve ifade yeteneği, pazarlama gücü ve meslekte yeterli bilgiye sahip olmalarını istemesi etkendir.

Eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenleri sıralaması da bu görüşü teyit etmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri elemanları Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması , Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması, Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması kaynaklandığını öncelikli olarak belirtmişlerdir. Son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çekildiği belirtilen çoğu meslek için ilk sırada Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması TGÇM nedeni olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışma kapsamında işverenlere bir yıl sonrası için yöneltilen "işletmenizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 19,3'ü istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Antalya ilinde işletmelerin yüzde 16,8'i istihdamın artacağını öngörmüştür. Diğer taraftan istihdamın azalacağını düşünen işletmelerin oranı, ülke genelinde yüzde 3,9 ve Antalya ilinde ise yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir.

Antalya ilindeki işverenlerin yüzde 28,3'ü, istihdama en çok katkı sunan teşvikin Yeni İstihdama Ücret Desteği olduğunu beyan etmişlerdir. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 34,4'ü istihdama en çok katkı sunan teşvik olarak İlave İstihdam desteğini belirtmişlerdir.

Teknolojik gelişmelerin istihdama olası etkilerine işverenlere sorduğumuzda, sektörler arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Antalya ilinde; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İmalat, İdari ve destek hizmet faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor ile Bilgi ve İletişim sektörlerinde işverenlerin yaklaşık dörtte biri teknolojik gelişmelerin istihdamı arttıracağını savunmaktadır.

2018 yılından 2019'a geçerken araştırma sonuçlarına göre açık işlerde herhangi bir azalışınız veya artış olmamıştır.

İlimizde 2016 yılına kıyasla açık iş karşılanma oranlarınızda %13,4 bir artış olduğu gözlenmektedir, bu durumu işe yerleştirme (eşleştirme faaliyetlerinizin) açısından değerlendirdiğimizde; 2016 yılından bu yana yapılmaya devam edilen iş yeri ziyaretleri, fuarlar, iş yeri yetkilileri ile kurumumuzda düzenlenen toplantılar neticesinde kurum hizmetlerimizin daha çok tanınması ve talebin artması ile işe yerleştirme faaliyetleri artmış, dolayısıyla işverenlerin taleplerinin karşılanma oranı artmıştır.

Net istihdam değişim oranı bir önceki yıl verilerine göre 0,9 puan altındadır. İşverenlerin iş piyasasına bakış açısında istihdamın artacağına dair beklentisinin önceki yıla oranla düşmesi, piyasaya olan güvensizliğinin yansımasıdır.

Genel işe yerleştirme rakamlarınız 2016 yılı ile kıyaslandığında 2018 yıl sonu itibariyle % 119 oranında bir artış söz konusudur. Bu artış özellikle önem verdiğimiz gruplardan biri olan gençlerde daha belirgin olarak görülmektedir. Genç işe yerleştirme rakamı son 3 yılda % 271 artarak genel işe yerleştirme performansınızın %69,4 üzerinde gerçekleşmiştir.

İş Kulübü ve meslek Danışmanlığı birimlerinin faaliyetleri ile okullarda, kurumlarda verilen eğitimlerle gençler bilinçlendirilerek iş arama becerisi edinmişlerdir.

Bu artış özellikle önem verdiğimiz gruplardan biri olan kadınlarda daha belirgin olarak görülmektedir. Kadın işe yerleştirme rakamı son 3 yılda % 138 artarak genel işe yerleştirme performansınızın % 8,7 üzerinde gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin genel istihdam politikalarında kadın ve genç işsizlerin öncelikli konuma gelmesi ile Antalya'da da bu alanda çalışmalara başlanmıştır. İşte Anne Projesi gibi projelerin yeterli şekilde duyurulması ve tanıtılması ile kadın işsizlerin kuruma başvurması ve iş ilanlarına yönlendirilmenin arttırılması, işveren birimindeki İş ve Meslek Danışmalarımızın işverenleri kadın istihdamı konusundabilgilendirmesinin de etkisi olduğu düşünülmektedir.

2012 yılında en az lisans mezunu ve profesyonel eğitim almış personellerin işe başlaması ile piyasanın ihtiyaçları daha detaylı incelenmeye başlanmıştır. İŞKUR, her yıl yeni proje ve programlarla işsizlik konusuna çözümler üretmeye devam etmiştir. Bu çalışmalar, her geçen yıl artan işe yerleştirme sonuçlarına yansımıştır.

Antalya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak; 2014-2018 beş yıllık dönemde;

- Aktif programlardan yararlanan sayısı %575,1

- Bireysel Görüşme Hizmetlerinde Faydalanan Sayısı %206
- İşe Yerleştirme Hizmetlerinden Yararlanan kişi sayısı %46,2 oranlarında artırmıştır.

Hizmet kapasitesinde yaşanan bu artışlara karşılık, Kayıtlı işsiz rakamı son beş yıl içerisinde %49,6 oranında artmıştır. Kayıtlı işsiz sayısının artışının sebebi ise Türkiye'nin genç nüfusu ile ilgilidir, yani her yıl işgücü piyasasına dâhil olan işsiz sayısının artmasıdır.

Son dönemde özellikle imalat ve bilişim sektörlerinin gelişimi teşviklerle desteklenmektedir. Geleceğin Meslekleri alanında kurumuzca özel çalışmalar yapılmaktadır, teşviklerin yanında söz konusu bu sektörlerin gelişimine yönelik olarak ilinizde hem İmalat hem de Bilişim Sektörü alanında 2018 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim yapılmamıştır 2019 yılında talep gelmesi durumunda değerlendirilecektir

Teşviklerin yanında söz konusu bu sektörlerin gelişimine yönelik olarak ilimizde hem İmalat hem de Bilişim Sektörü alanında 2018 yılında toplamda 653 kursiyerin İşbaşı eğitim programı aldığı görülmektedir. Son 3 yıllık verilere bakıldığında, iki sektör özelinde işbaşı eğitim programlarından faydalanan sayısındaartış olduğu gözlenmektedir. Bu artış, merkezde alınan politika kararlarının yerelde hızlı bir biçimde sonuca etki ettiğine kanıt niteliğindedir. Bu kapsamda, İl Müdürlüğümüz söz konusu sektörlerin gelişimine yönelik; Antalya Teknokent ve Organize Sanayi Bölgesinde tanım toplantıları ve sunumlar düzenlenmiştir. Tüm sektörlerde devam eden işyeri ziyaretlerinin bu sektörlerde yoğunlaştırılarak devam etmektedir.

Antalya kapasite rapor sayısı, 2018 yılında %16,23 artışla 1.289 olmuştur. 2018 yılında Sanayi kapasite raporuna sahip tesislerde toplam çalışan sayısı önceki yıla göre % 9,16 artışla 35.807 olmuştur.

Vardiyalı çalışma yapan işletmelerde genellikle kesintisiz 7/24 saat çalışma yapılmaktadır. Bu durum sunulan hizmetin devamlılığı için temel şarttır. İlimizde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü en çok vardiyalı çalışmanın yapıldığı sektör olarak ön plana çıkmaktadır. Belli dönemlerde talep artışı; hizmetin 7/24 saat sunulduğu turizm sektöründe yaz turizmi veya özel günlerde yaşanan talep artışları ve işverenin vardiyaya geçmesi veya var olan vardiyalı çalışan sayısını artırmaktadır.

İlimizdeki geçici iş ilişkisi belgesi olan 11 özel istihdam bürosu; dönemsel talep artışları durumunda geçici iş ilişkisi kurarak piyasanın talebini karşılamaktadır. Vardiyalı çalışma kadın

işgücüne olumsuz yansıdığı düşünülse de, iliniz özelinde değerlendirdiğimizde kadın istihdamını azaltan bir etkisi bulunmamaktadır.

İlinizde 2018 yılında TÜİK verilerine göre toplamda 6.514.213.049 TL ihracat yapılmıştır. En fazla ihracat yapan sektör madencilik sektörü iken; ürün bazında ham plaka mermer, domates en çok ihracatı yapılan ürünlerdir. En çok ihracat yapılan ülkeler Çin Almanya, Rusya, ABD ve Romanya'dır.

Bölgenizde Türkiye ortalamasına benzer şekilde hizmet sektörü ön plandadır. İlimizde, Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe toplam çalışanların %40'ı, Toptan ve perakende ticaret sektöründe ise %16'sı bulunmaktadır..

Gelişen teknoloji, mal ve hizmet üretim süreçlerini değiştirmektedir. Bu değişim işgücü piyasalarına da yansımakta olup, işgücünden talep edilen nitelik ve beceriler her geçen gün değişmektedir. Üretim süreçleri ile işgücü niteliklerinin uyumlu bir biçimde değişmesi etkin bir işgücü piyasasının oluşması için önem arz etmektedir. İşgücü piyasasının taleplerini karşılayabilecek nitelikli işgücünün oluşmasında mesleki eğitimin önemi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasasının mevcut durumunu bilerek ve gelecek dönem eğilimlerini kestirerek karar almak son derece önemli olup bu ihtiyaçların karşılanması amacıyla işgücü piyasası analiz raporu hazırlanmıştır.

EK-1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

2019 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması(İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörler bazında işgücü, niceliği, eğitimi, niteliği hakkında ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak maksadıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik maksadı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim iş- yerlerine 4.409 TL (dörtbindörtyüzdokuz Türk Lirası) İdari Para Cezası uygulanır.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. **İkinci maddeye aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması gerektirmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

İşyerinin Yasal Unvanı :.....

E-Posta Adresi :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı : ..... Unvanı :.....

Tarih : ..... Telefonu : .....

E-Posta :..... İmza/Kaşe : .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyeri ile İlgili Bilgiler:

	Evet	Hayır
1.1. İşyerinizde ihracat yapılıyor mu?		
1.2. İşyerinizde Ar-Ge çalışması yapılıyor mu?*		
1.3. İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu?		
1.4. İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu?		
1.5. İşyerinizde İnsan Kaynaklarından sorumlu personel var mı?		

2) Gelecek bir yıl içinde planlanan bir yatırımınız var mıdır? (Cevabınız evet ise soru 3'e geçiniz, Hayır ise, soru 4'e geçiniz.)

Evet ( ) Hayır ( )

3) Yatırımla İlgili Bilgiler

3.1 Yatırımın Türü:
İlave yatırım ( )
Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs… alımı veya kiralanması
Teknolojik Yatırım ( )
Mevcut makine, teçhizatın teknolojik olarak yenilenmesi
Stratejik Yatırım ( )
İşyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü, AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri
Diğer ( )

3.2.Yatırımın sağlayacağı ortalama istihdam artış sayısı (kişi) …….
(artış olmayacağını düşünüyorsanız sıfır girin)

3.3. Yatırımın sağlayacağı ortalama istihdam azalış sayısı (kişi) ……
(azalış olmayacağını düşünüyorsanız sıfır girin)

* AR-GE; Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

4) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız.

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER

5) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet ( ) 5.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 6.Soruya geçiniz.

5.1) Eleman aranılan meslekler

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi Lise altı 2. Çıraklık 3. Genel lise 4. Meslek L. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? Kadın. 2. Erkek. Cinsiyet önemli değil.	Açık Pozisyonunuzda Engelli Çalıştırmak İster misiniz? 1. Evet. 2. Hayır. 3. Fark etmez.	Talep Edilen Bilgi ve Beceriler * Bilgisayar kullanımı Analitik Düşünebilme İletişim ve ifade yeteneği İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 6. Takım çalışması. 7. Yabancı Dil Yeterli mesleki / teknik bilgi ve tecrübe Yenilikçi düşünce yeteneği.). Fiziki ve			İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? ** 1. Akraba - Eş Dost 2. Gazete - İlan, vb. 3. İnternet - Sosyal Medya 4. İŞKUR. 5. Kendi çalışanlarım aracılığıyla. 6. Özel İstihdam Büroları.		
					1	2	3	1	2	3

*Önem derecesine göre **EN FAZLA** 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)
Kullandığınız arama kanallarından **EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM III – 1 YIL SONRA (30 NİSAN 2020 TARİHİ İTİBARİYLE) ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

6) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet ☐ →	6.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	7.soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	7. soruya geçiniz.

6.1) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

7) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	7.1'e geçiniz.
	Hayır →	8. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok →	8. soruya geçiniz.

7.1) 1 yıl sonra **(**30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

8) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı?

Evet ( ) 8.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 9.Soruya geçiniz.

8.1) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz kişi sayısını belirtiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması. 2. Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması. 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması. 4. Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi. 5. Talep edilen ücretin yüksek olması. 6. Vardiyalı çalışma olması. 7. Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması.						
		1	2	3	4	5	6	7

*Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

9) Gelecek 10 yıl içerisinde teknolojik gelişmelerin sektörünüzdeki istihdama yansıması nasıl olacaktır?

İstihdamı arttıracaktır. ( ) İstihdamı azaltacaktır. ( ) İstihdamı Değiştirmez. ( ) Fikrim yok. ( )

10) Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz (Geleceğin Meslekleri) meslekler nelerdir?

……...
……...

11) Genç (15-29 yaş) personel seçiminde aradığınız kriterler nelerdir? (Birden fazla seçilebilir)

Pratik Beceri. ( )
Teorik Bilgi. ( )
Diploma/sertifika. ( )
İş Deneyimi. ( )
Referans. ( )

12) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalandınız mı?

Evet ( ) 13. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 14. Soruya geçiniz.

13) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandınız?
(Hizmetlerde birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Temini. ( )
İşbaşı Eğitim Programları. ( )
Çalışanların Mesleki Eğitimi. ( )
Mesleki Eğitim Kursu. ( )
Kısa Çalışma Ödeneği. ( )
Danışmanlık ve Yönlendirme. ( )
Teşvikler. ( )
(15. Soruya Geçiniz)

14) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçilebilir)

İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim. ( )
İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum. ( )
İnternet sitesi kullanışlı değil. ( )
Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması. ( )
İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor. ( )
Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım. ( )
İŞKUR Hizmet birimi çok uzak. ( )

15) İŞKUR'un sizi en çok hangi alanlarda desteklemesini istersiniz? (En fazla 3 tane belirtiniz.)

İşe Uygun Eleman Temini. ( )
İşbaşı Eğitim Programı. ( )
Çalışanların niteliklerinin artırılması için mesleki eğitim desteği sunulması. ( )
Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği. ( )
Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği. ( )
İşyerime özel sektörel danışmanlık vermesi. ( )

16) Son 3 yılda İstihdam Seferberlikleri kapsamında sunulan Hizmetlerden haberdar mısınız?

Evet ☐ (17. Soruya Geçiniz) ☐ Hayır (18. Soruya Geçiniz)

17) Sizce sunulan teşviklerden hangisinin İstihdama katkısı en yüksek düzeyde olmuştur?

Yeni İstihdama Ücret Desteği. ( )
İşbaşı Eğitim Programı. ( )
İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamına İlişkin Teşvik. ( )
İlave İstihdam Teşviki. ( )
Asgari Ücret Desteği. ( )
Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği. ( )

18) İşyerinizde, çalışma iznine tabi olarak, Geçici Koruma Statüsünde (Suriyeli, Iraklı, Afgan vb.) işgücü istihdam etmek ister misiniz?

Evet ☐ ☐ Hayır

19) E-Ticaret (İnternet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapıyor musunuz?

Evet ☐ (Form tamamlanmıştır.) ☐ Hayır (20. Soruya Geçiniz)

20) E-Ticaret (İnternet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapmamanızın nedeni nedir? (En fazla 3 tane belirtiniz.)

E-ticaret konusunda bilgisi olan personel eksikliği. ( )
Finansman yetersizliği. ( )
Elektronik ticareti teşvik eden mekanizmaların var olamaması. ( )
Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olamaması. ( )
E-ticaretin güvensiz bir mecra olması. ( )

2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.